

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં.૧૬૪૬૫/૨૦૧૬

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

જેબસન કુર્સ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર નં.૧, ૨, ૩, ૪, ૫ શ્રી ચિરાગ બી. પટેલ (૩૬૭૯)

સામાવાળા નં.૧ તરફે સરકારી વકીલ(૯૯)ને અગ્રિમ નકલની બજવણી કરેલ છે.

સામાવાળા નં.૩ તરફે શ્રી વી.સી. વાઘેલા (૧૭૨૦)

સામાવાળા નં.૧, ૨ તરફે પ્રત્યક્ષ બજવણી (૫) દ્વારા નોટિસ બજેલ છે.

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે સરકારી વકીલ શ્રી -----

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

તારીખ: ૨૦/૧૧/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ રિટ અરજી દ્વારા, રિટ અરજદારોએ નીચેની રાહત માટે પ્રાર્થના કરી છે;

“(એ) અરજદાર નંબર-૧ કંપની પાસેથી કોઈ પણ બજાર સેસની માંગ ન કરવા માટે સામાવાળા નંબર-૩ બજાર સમિતિ દ્વારા પરિશિષ્ટ-એ ખાતે જારી કરાયેલી માંગ નોટિસને રદ કરીને અને રદ કરીને આદેશ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવામાં ખુશી થશે અને સામાવાળા નંબર-૩ બજાર સમિતિને આદેશ આપશે.

(બી) આ અરજીના સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલની રાહ જોવાઈ રહી છે, તો માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિને અરજદાર નંબર ૧ કંપની પાસેથી કોઈ પણ બજાર સેસ વસૂલવા માટે આગ્રહ કરતા અટકાવશે.

(સી) આ અરજીનો ખર્ચ ચુકવવામાં ખુશી થશે;

(ડી) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ન્યાયી, યોગ્ય અને અનુકૂળ હોય તેવી અન્ય અને વધુ રાહત આપવામાં આવી શકે છે.”

૨. રિટ અરજદારોનો કેસ, તેમના પોતાના શબ્દોમાં, રિટ અરજીમાં વિનંતી મુજબ, નીચે મુજબ છે;

“૩.૧ અરજદારો જણાવે છે કે સામાવાળા નંબર ૩ એ ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ત્યારબાદ સુવિધા અને ટૂંકાણ માટે "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ સમાવિષ્ટ બજાર સમિતિ છે.સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિને ભરૂચ તાલુકાની મહેસૂલ મર્યાદામાં કામગીરીનો વિસ્તાર મળ્યો છે, જે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિના "બજાર વિસ્તાર" તરીકે લોકપ્રિય છે.અરજદાર નંબર ૧ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ નોંધાયેલી કંપની છે અને તે લઘુ ઉદ્યોગ છે.લઘુ ઉદ્યોગ કમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના જોડાણ-બી તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

૩.૨ અરજદારો જણાવે છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપનીને "જેબ્સન્સ ફૂડ્સ" તરીકે ઓળખાતો વિભાગ મળ્યો છે જે વિવિધ ખાદ્ય પદાર્થોનું ઉત્પાદન પણ કરે છે.અરજદાર નંબર ૧ કંપની મગફળી, ચણા, ચિક્કી વગેરે જેવા

વિવિધ સ્વાદોનું ઉત્પાદન કરી રહી છે. અરજદાર નંબર ૧ કંપનીને પ્રતિષ્ઠા મળી છે અને અરજદાર નંબર ૧ કંપનીના ઉત્પાદનો પણ એર ઇન્ડિયા સહિત વિવિધ હવાઈ સેવાઓમાં પૂરા પાડવામાં આવે છે.

૩.૩ અરજદારો જણાવે છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની મગફળી, ચણા, ચિક્કી વગેરેના વિવિધ સ્વાદના ઉત્પાદન માટે જરૂરી કાચો માલ ખરીદે છે. તે ધ્યાનમાં લેવું યોગ્ય છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની ગુજરાત રાજ્ય સહિત દેશના વિવિધ ભાગોમાંથી તમામ સામગ્રી ખરીદી રહી છે.એ ધ્યાનમાં લેવું અગત્યનું છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની ક્યારેય સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિના બજાર વિસ્તારમાં કોઈ પણ ખેડૂત પાસેથી સીધી કૃષિ પેદાશોની ખરીદી કરતી નથી.એ પણ ધ્યાનમાં લેવું મહત્વપૂર્ણ છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની કોઈપણ કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણમાં કામ કરતી નથી, પરંતુ અરજદાર નંબર ૧ કંપની પ્રક્રિયા/ઉત્પાદન અને/અથવા મૂલ્ય વર્ધિત સેવાઓના હેતુ માટે કૃષિ પેદાશોની ખરીદી કરી રહી છે.

૩.૪ અરજદારો જણાવે છે કે અગાઉ સામાવાળા નંબર ૩ અરજદાર નંબર ૧ કંપની પાસેથી બજાર સેસ વસૂલવા માંગતો હતો.અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ કાયદાની કલમ ૪૮ હેઠળ ૨૦૧૨ની રીવિઝન એપ્લિકેશન No.૯૭ દાખલ કરીને સામાવાળા નંબર ૧નો સંપર્ક કર્યો હતો. બંને પક્ષોની રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, સામાવાળા નંબર ૧ એ ૨૨.૮.૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા પુનરાવર્તન અરજીનો નિકાલ કર્યો.સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૨.૮.૨૦૧૩ તારીખના આદેશની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના જોડાણ-સી તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.તે ધ્યાનમાં લેવું યોગ્ય છે કે આદેશમાં ખાસ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે કાયદાની સુધારેલી જોગવાઈઓ અનુસાર, અરજદાર નંબર ૧ કંપની કોઈપણ બજાર સેસ ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી, પરંતુ અમુક નિર્દેશો સાથે, પુનરાવર્તન અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.

૩.૫ અરજદારો જણાવે છે કે કાયદાની કલમ ૨૮ની જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે તે ધ્યાનમાં લેવું મહત્વપૂર્ણ છે.કલમ ૨૮ (૨) a ની સંબંધિત જોગવાઈ ૨૦૦૭ ના અધિનિયમ નં.૧૭ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે જે નીચે મુજબ છે.

“(૨)((ક) પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ બજાર ફી કોઈ પણ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદનાર પાસેથી બીજી વખત વસૂલવામાં આવશે નહીં, જે કૃષિ પેદાશોના પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, મૂલ્ય સંવર્ધન કેન્દ્ર અથવા નિકાસકાર હોય અને બજાર ફી પહેલેથી જ કોઈ પણ બજારમાં તે કૃષિ પેદાશ પર ચૂકવવામાં આવી હોય અને આ સંદર્ભમાં સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ, બજાર ફીની ચુકવણી પહેલેથી જ અન્ય બજારમાં કરવામાં આવી છે, જો કે સૂચવવામાં આવે તે પુરાવા ખરીદદાર દ્વારા નિયામકને આપવામાં આવે, જે પ્રક્રિયા, ગ્રેડિંગ, પેકિંગ, મૂલ્ય સંવર્ધન અથવા નિકાસ કરી રહ્યો હોય. સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા સમયગાળાની અંદર.”

નિયમ ૪૮ (૨) ની જોગવાઈઓ નીચે મુજબ છે.

“નિયમ ૪૮.બજાર ફી.

(૨) બજાર વિસ્તારમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા અથવા નિકાસ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે બજાર વિસ્તારની બહારથી લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર કોઈ ફી વસૂલવામાં આવશે નહીં અને જેના સંબંધમાં ઘોષણા કરવામાં આવી છે અને ફોર્મ V માં પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું છે:

પરંતુ જો નિકાસ માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી આવી કૃષિ પેદાશો આમ લાવવામાં આવી હતી તે તારીખથી વીસ દિવસની સમાપ્તિ પહેલાં નિકાસ કરવામાં ન આવે અથવા તેમાંથી દૂર કરવામાં ન આવે, તો બજાર સમિતિ પેટા-નિયમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ મહત્તમ અને લઘુત્તમને આધિન પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા દરે બજાર વિસ્તારમાં પેદાશો લાવનાર વ્યક્તિ પાસેથી ફી વસૂલ કરશે અને વસૂલ કરશે:

પરંતુ કલમ ૬ની પેટા-કલમ (૩) જે વેચાણ અથવા ખરીદીને લાગુ પડે છે તેના પર કોઈ ફી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં."

૩.૬ અરજદારો જણાવે છે કે કાયદાની કલમ ૨૮ની જોગવાઈઓ

હેઠળ જે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિને બજાર સેસ વસૂલવા માટે અધિકૃત કરે છે અને એ પણ સ્પષ્ટ રીતે જોગવાઈ કરે છે કે બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર બજાર સેસ માટે હકદાર છે.અરજદાર નંબર ૧ કંપની બજાર વિસ્તારની બહાર મોટાભાગની કૃષિ પેદાશોની ખરીદી કરી રહી છે.વેચાણ બજાર વિસ્તારની બહાર પૂર્ણ થાય છે, પરંતુ નિયમમાં પ્રિન્ટિંગની ભૂલનો ગેરલાભ લઈને, જે "ખરીદેલ" ની જગ્યાએ "લાવ્યું" પ્રદાન કરે છે, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ બજાર સેસ વસૂલવા માટે આગ્રહ કરી રહી છે.

૩.૭ અરજદારો જણાવે છે કે નિયમ ૪૮ જે અગાઉના ફકરામાં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે તે બજાર સમિતિની

મર્યાદા સાથે શરૂ થાય છે જેમાં બજાર વિસ્તારની બહારથી લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર કોઈ ફી વસૂલવામાં આવશે નહીં, પરંતુ નિકાસ માટે ફોર્મ-પ આપવામાં આવે છે.નિયમો હેઠળ ફોર્મ-પ ની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના જોડાણ-ડી તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.ફોર્મ-પ એ નિકાસના હેતુ માટે છે અને નિકાસના હેતુ માટે લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો માટે તે દાખલ કરવું જરૂરી છે.અરજદારો સામાવાળા નંબર ૩ સાથે કોઈ વિવાદમાં પ્રવેશવા માંગતા ન હતા અને તે કારણોસર, અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ પણ સામાવાળા નંબર ૩ ને સંખ્યાબંધ પ્રસંગોએ વિનંતી કરી હતી કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની સામાવાળા નંબર ૩ ના બજાર વિસ્તારની બહારથી બજાર વિસ્તારમાં કૃષિ પેદાશો લાવી રહી છે તે હકીકત જાહેર કરીને જરૂરી હોય તેવા કોઈપણ ફોર્મ પૂરા પાડવા.કમનસીબે, કોઈ પણ સમયે, તે અરજદાર નંબર ૧ કંપનીને પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી.અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ પુસ્તકમાંથી મેળવ્યા પછી પોતાની રીતે ફોર્મ તૈયાર કર્યું છે અને સ્પષ્ટપણે સમર્થન આપીને તે રજૂ કર્યું છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની

આવા ફોર્મ જમા કરવા માટે જવાબદાર નથી.અહીં સુધી કે, અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ પણ વિવાદને ટાળવા માટે જે વ્યક્તિએ અરજદાર નંબર ૧ કંપનીને કૃષિ પેદાશો વેચી હતી તે વ્યક્તિ દ્વારા અન્ય બજાર સમિતિને ચૂકવવામાં આવેલ બજાર સેસ જમા કરાવ્યો છે, પરંતુ કોઈ પણ સમયે, સામાવાળા નંબર ૩ એ ધ્યાનમાં લીધો નથી અને બજાર સેસ માટે આગ્રહ કર્યો છે.

૩.૮ અરજદારો જણાવે છે કે તે સૌથી વધુ આઘાતજનક છે કે તાજેતરમાં, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિએ કાયદાની કલમ ૩૬ (૨) અને અન્ય નિયમો હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે અરજદાર નંબર ૧ કંપની સામે જાણીતા ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ભરૂચની અદાલતમાં ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી છે.સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-૬ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

૩.૯ અરજદારો જણાવે છે કે તે ધ્યાનમાં લેવું યોગ્ય છે કે અરજીના પરિશિષ્ટ-એ ખાતેની નોટિસમાં, અરજદાર નંબર ૧ કંપની પાસેથી જે માંગ કરવામાં આવી છે તે રૂ. ૧,૫૩,૯૨,૦૫૭/- ની રકમ છે, જ્યારે અરજીના જોડાણ-ઈ ખાતેની ફરિયાદ રૂ.૨૬,૩૧,૯૬૬/- ના બજાર સેસ માટે નોંધાયેલી છે. આ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ કાયદાની કલમ ૧૦ (૨) હેઠળ સ્થાનિક સત્તાધિકારી મનસ્વી રીતે કામ કરી રહી છે અને અરજદાર નંબર ૧ કંપની પર દબાણ લાવવા અને બજાર સેસ વસૂલવા માટે, જેના માટે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ હકદાર નથી, તેમ છતાં અરજીના પરિશિષ્ટ-એમાં નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે.

૩.૧૦ અરજદારો જણાવે છે કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા અરજીના પરિશિષ્ટ-સી ખાતેના આદેશ પછી, સામાવાળા નંબર ૩ એ વકીલ દ્વારા ૨૧.૧૨.૨૦૧૩ પર નોટિસ જારી કરી હતી, જેની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-એફ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. અરજદાર નંબર ૧ કંપની દ્વારા તારીખ

૪.૧.૨૦૧૪ ના પત્ર દ્વારા તેનો તાત્કાલિક જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો, જેની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-૭ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.સામાવાળા નંબર ૩ એ ૩.૨.૨૦૧૪ પર બીજી નોટિસ જારી કરી, જેની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-એચ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.અરજદાર નંબર ૧ કંપનીની બાબતોનો હવાલો સંભાળનારો વ્યક્તિ દેશની બહાર હોવાથી તેનો જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી.૧૫.૨.૨૦૧૬ પર, સામાવાળા નંબર ૩એ અરજદારોને નોટિસ જારી કરી, જેની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-આઈ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.અરજદાર નંબર ૧ કંપની દ્વારા ૨૩.૨.૨૦૧૬ અને ૧૧.૪.૨૦૧૬ પર આ જ જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો.જવાબોની નકલો અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીમાં સામૂહિક રીતે પરિશિષ્ટ-જે તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિએ ૨૦.૬.૨૦૧૬ પર અરજદાર નંબર ૧ કંપનીને બીજું બિલ બહાર પાડ્યું, જેની

નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-કે તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

૩.૧૧ અરજદારો જણાવે છે કે તે ધ્યાનમાં લેવું યોગ્ય છે કે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિએ બજાર સેસનો ૫ નો ગુણાકાર કર્યો હતો અને અરજીના પરિશિષ્ટ-એ પરની નોટિસમાં દર્શાવવામાં આવેલી રકમ અને આંકડો રૂ. ૧,૫૩,૮૨,૦૫૭/- તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે. જ્યારે અરજદારોને અરજીના પરિશિષ્ટ-કે ખાતે નોટિસ મળી ત્યારે અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ રૂ.૫.૭.૨૦૧૬ પરની અરજીના પરિશિષ્ટ-કે ખાતેની નોટિસનો જવાબ આપ્યો છે, જેની નકલ અહીં જોડવામાં આવી છે અને આ અરજીના પરિશિષ્ટ-એલ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે પરંતુ તેનો જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી અને અચાનક, અરજીના પરિશિષ્ટ-ઈ ખાતે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. ફરિયાદ સાથે વ્યવહાર કરતા વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને બજાર સેસ ચૂકવવાની જવાબદારી નક્કી કરવાની સત્તા ન હોઈ શકે. સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ અરજીના પરિશિષ્ટ-સી ખાતે સામાવાળા નંબર

૧ દ્વારા ચોક્કસ નિર્દેશને બદલે અરજદાર નંબર ૧ કંપની
પાસેથી ફી વસૂલવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે, તે પણ
કાયદાની કલમ ૨૮ (૨) અને નિયમોના નિયમ ૪૮ની
જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને."

૩. આમ, દલીલો અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે આ રિટ
અરજીમાં પડકારનો વિષય ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર નિયમો, ૧૯૬૫
(ટૂંકમાં "નિયમો ૧૯૬૫") ના નિયમ ૭૭ (૨) હેઠળ તેની સત્તાઓનો
કથિત ઉપયોગ કરીને સામાવાળા નંબર ૩-બજાર સમિતિ દ્વારા બહાર
પાડવામાં આવેલી માંગ નોટિસ છે. વિવાદિત ડિમાન્ડ નોટિસ ફોર્મ નં. VI
તારીખ ૦૧.૦૭.૨૦૧૬, અરજદાર નંબર ૧ કંપની પાસેથી રૂ.
૧,૫૩,૯૨,૦૫૭/- ની માંગણી કરે છે. અરજદાર નં. ૧ તે કંપની
અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલ કંપની છે. અરજદારો
નં. ૨ થી ૫ કંપનીના પદાધિકારીઓ છે.

૪. રિટ અરજદારો વતી રજૂઆતો:

૪.૧ રિટ અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી. એસ. પટેલે
ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે બજાર સમિતિ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી

વિવાદિત માંગ નોટિસ ગેરકાયદેસર છે અને ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ, ૧૯૬૩") ની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે.શ્રી પટેલનો મુખ્ય તર્ક એ છે કે કંપની બજાર વિસ્તારની બહાર વિવિધ સ્થળોએથી કૃષિ પેદાશોની ખરીદી કરી રહી છે.આવા સંજોગોમાં, શ્રી પટેલ અનુસાર, તેમના ક્લાયન્ટ કોઈપણ સેસ અથવા કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર નથી.શ્રી પટેલ આ સંબંધમાં કાયદા, ૧૯૬૩ની કલમ ૨૮ (૨) અને નિયમો, ૧૯૬૫ના નિયમ ૪૮ની જોગવાઈઓ પર મજબૂત આધાર રાખે છે.શ્રી પટેલ રજૂ કરે છે કે કરવેરાની વસૂલાત કાયદાની ખોટી ગેરસમજને આધારે છે કે જો ખરીદવામાં આવેલ માલ બજાર વિસ્તારની અંદર લાવવામાં આવે તો તેના પર કર લાદવામાં આવે છે.શ્રી પટેલ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેમના ગ્રાહકોની ફેક્ટરી, વિવાદાસ્પદ રીતે, બજાર વિસ્તારની અંદર છે.ફેક્ટરી બજાર વિસ્તારમાં હોવાથી, બજાર સમિતિ દ્વારા કંપનીની તરફેણમાં લાઈસન્સ જારી કરવામાં આવ્યું છે.જો કે, શ્રી પટેલ અનુસાર, વિવિધ સ્થળોએથી ખરીદવામાં આવેલી કાચી સામગ્રી અથવા અન્ય કૃષિ પેદાશો જો અંતિમ ઉત્પાદનના ઉત્પાદન માટે તેનો ઉપયોગ કરવાના હેતુથી બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે, તો બજાર વિસ્તારમાં માલના આવા પ્રવેશ પર કર લાદવામાં આવશે નહીં.રિટ અરજીના મેમોમાં, નીચેના કાનૂની આધારો ઉઠાવવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે;

“(ડી)અરજદારો રજૂ કરે છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપનીએ વિવાદ ટાળવા માટે અરજદાર નંબર ૧ કંપની દ્વારા કૃષિ પેદાશોની ખરીદી સંબંધિત માહિતી રજૂ કરી છે, પરંતુ તેની સાથે વ્યવહાર કર્યા વિના અને અરજદાર નંબર ૧ કંપની કૃષિ પેદાશોના વેચાણ અને ખરીદીના વ્યવસાયમાં પ્રવેશ કરી રહી નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ બજાર સેસની ચુકવણી માટે આગ્રહ કરી રહી છે જે મનસ્વી છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરે છે.

(ઈ) અરજદારો રજૂ કરે છે કે નિયમોના નિયમ ૪૮ (૨) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે બે આકસ્મિકતા પૂરી પાડે છે, એક ઔદ્યોગિક હેતુ માટે અને બીજું નિકાસ માટે અને ફોર્મ-૫ બીજા હેતુ માટે સૂચવવામાં આવ્યું છે, પરંતુ નિયમોની જોગવાઈઓને ખોટી રીતે વાંચીને, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ બજાર સેસની ચુકવણી માટે આગ્રહ કરી રહી છે જે મનસ્વી છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરે છે.

(એફ) અરજદારો રજૂ કરે છે કે ગુજરાત અંબુજા એક્સપોર્ટ્સ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા કાયદા અનુસાર, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે પ્રક્રિયા અથવા ઔદ્યોગિક હેતુ પર બજાર સેસ વસૂલવા માટે વિધાનસભા દ્વારા કોઈ કાયદો પણ બનાવવામાં આવે છે, તે ક્ષમતાની બહાર છે કારણ કે કોઈ વેચાણ અને ખરીદી થઈ નથી, પરંતુ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા કાયદાની અવગણના કરીને, સામાવાળા નં.૩ બજાર સમિતિએ અરજીના પરિશિષ્ટ-એમાં નોટિસ જારી કરી છે.

(જી) અરજદારો રજૂ કરે છે કે અરજીના ફરિયાદ પરિશિષ્ટ-ઈ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ રૂ.૨૬,૩૧,૮૬૬/- ની રકમ માટે બજાર સેસની માંગ કરી રહી છે, પરંતુ કોઈ નોટિસ અને કારણો વિના ગુણાકાર કરીને, અરજીના પરિશિષ્ટ-એ ખાતેની નોટિસમાં રકમમાં રૂ.૧,૫૩,૮૨,૦૫૭/- નો વધારો કરવામાં આવ્યો છે, જે પોતે જ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો

અને અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન કરે છે, જે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪નું મનસ્વી અને ઉદ્ધંધન કરે છે.

(એચ) અરજદારો રજૂઆત કરે છે કે સત્તા વિના, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ દ્વારા અરજદાર નંબર ૧ કંપની પાસેથી બજાર ઉપકરણો વસૂલાત વ્યવસાય ચાલુ રાખવાના અધિકારને પ્રતિકૂળ અસર કરશે અને સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ ના અર્થમાં રાજ્ય હોવાથી તે કરવા માટે હકદાર નથી.આથી, બજાર સેસ ચૂકવવાનો આગ્રહ અરજદાર નંબર ૧ કંપનીના વ્યવસાય ચાલુ રાખવાના અધિકારને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે જે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૮ (૧) (જી) નું ઉદ્ધંધન કરે છે.

(આઈ) અરજદારો રજૂ કરે છે કે કલમ ૩૮ની જોગવાઈઓ અનુસાર, બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો માટે બજાર સેસ વસૂલવાનો હકદાર છે.સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ

કેટલાક પુસ્તકોમાં ખોટી છાપ પર આધાર રાખીને બજાર સેસ ચૂકવવાનો આગ્રહ કરી રહી છે જ્યારે અરજદાર નંબર ૨ એ બજાર વિસ્તારમાં કોઈ કૃષિ પેદાશોની ખરીદી કે વેચાણ કર્યું નથી.નિયમ ૪૮ની જોગવાઈઓ અનુસાર, એક ચોક્કસ જોગવાઈ છે કે બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલશે અને વસૂલ કરશે, જ્યારે તે સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે અરજદાર નંબર ૧ દ્વારા કૃષિ પેદાશોની ખરીદી બજાર વિસ્તારની બહાર થાય છે અને વેચાણ પણ બજાર વિસ્તારની બહાર પૂર્ણ થાય છે.તે કિસ્સામાં, અરજદાર નંબર ૧ પાસેથી બજાર સેસ માંગવો એ અધિકારક્ષેત્રની બહાર છે.તેથી, તે મનસ્વી છે અને.ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરે છે.તે ઘટનામાં, અરજદારો ૧૯૯૮ ૮ એસ. સી. સી. ૧ (વર્લ્ડપૂલ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર) માં વધુ ખાસ રીતે નક્કી કરાયેલા સ્થાયી કાયદા અનુસાર માનનીય અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે.

(જે) અરજદારો જણાવે છે કે અરજદાર નંબર ૧ કંપની બજાર વિસ્તારની બહાર ખરીદેલી અને અરજદાર નંબર ૧ કંપનીના પરિસરમાં લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશોનો ઉપયોગ કરી રહી છે અને અરજદાર નંબર ૧ કંપનીના ઔદ્યોગિક ઉપયોગ માટે તેનું ઉત્પાદન કરી રહી છે અને તેથી, સામાવાળા નંબર ૩ બજાર સમિતિ બજાર સેસ વસૂલવા માટે હકદાર નથી.તેથી પણ, સામાવાળા નંબર ૩ ની કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્રની બહાર છે."

૪.૨ આવા સંજોગોમાં, ઉપર ઉલ્લેખિત, શ્રી પટેલ, રિટ અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે વિનંતી કરી હતી કે આ રિટ અરજીમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂરી આપવામાં આવે અને વિવાદિત માંગ નોટિસ રદ કરવામાં આવે.

૫. બજાર સમિતિ વતી રજૂઆતો;

૫.૧ બજાર સમિતિ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વી. સી. વાઘેલાએ રજૂઆત કરી હતી કે ડિમાન્ડ નોટિસ સંપૂર્ણપણે માન્ય છે અને નિયમો, ૧૯૬૫ સાથે વાંચેલા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની જોગવાઈઓ અનુસાર છે.શ્રી

વાઘેલાએ સીધા જ આ અદાલતના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, જેને અપીલમાં સમર્થન મળ્યું હતું.શ્રી વાઘેલાએ જીતેન્દ્રકુમાર કાંતિલાલ ગાંધી વિરુદ્ધ સંયુક્ત સચિવ (અપીલ) ના કેસમાં નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને ૨૦૧૨ની વિશેષ દીવાની અરજી નં.૧૫૧૭૨ માં અન્ય એક નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેનો નિર્ણય ૨૨.૧૦.૨૦૧૩ પર કરવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના આ નિર્ણયને ૨૮મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫ના રોજ નક્કી કરવામાં આવેલી લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.૭૦૫/૨૦૧૪ માં આ અદાલતની ખંડપીઠે સમર્થન આપ્યું હતું.

૫.૨ શ્રી વાઘેલા અનુસાર, આ રિટ અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો ઉપર ઉદ્દેખિત આ અદાલતના બે ચુકાદાઓ દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવ્યો છે.શ્રી વાઘેલાએ વૈકલ્પિક રીતે રજૂઆત કરી હતી કે, આ ક્ષણે એમ ધારીને કે કૃષિ પેદાશો અથવા બજાર વિસ્તારની અંદર ન હોય તેવા સ્થળેથી ખરીદવામાં આવેલી અન્ય કોઈ ચીજવસ્તુઓ આખરે બજાર વિસ્તારની અંદર લાવવામાં આવે છે, તો પછી બજાર સમિતિને કોઈપણ સેસ અથવા કરની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ માંગવાના હેતુથી, કંપની માટે નિયમો, ૧૯૬૫ના નિયમ ૪૮ (૨) અનુસાર ફોર્મ નંબર V ભરવું ફરજિયાત છે.જો આવું ફોર્મ ભરવામાં આવે, તો તે બજાર સમિતિને યોગ્ય તપાસ હાથ ધરવા

અને યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં મદદ કરશે કે માલ, હકીકતમાં, બજાર વિસ્તારની બહારના સ્થળેથી ખરીદવામાં આવ્યો હતો.શ્રી વાઘેલા અનુસાર, રિટ અરજદારો દ્વારા ભરવામાં આવેલા આવા ફોર્મ નંબર-૫ ની ગેરહાજરીમાં, બજાર સમિતિને કરવેરાની ચુકવણીમાંથી કોઈ મુક્તિ માટે વિનંતી કરી શકાતી નથી.આવા સંજોગોમાં, ઉપર ઉલ્લેખિત શ્રી વાઘેલા, વિદ્વાન વકીલ પ્રાર્થના કરે છે કે આ રિટ અરજીમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાને કારણે તેને નકારી કાઢવામાં આવે.

૬. રાજ્ય-સામાવાળાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી રોનક રાવલે પણ આ રિટ અરજીનો વિરોધ કર્યો છે.શ્રી રાવલના જણાવ્યા અનુસાર, વિવાદિત ડિમાન્ડ નોટિસ કાયદેસર અને માન્ય છે.શ્રી રાવલના જણાવ્યા અનુસાર, રાજ્ય સરકાર સમક્ષ આ બાબતને હાથ ધરીને રિટ અરજદારો પાસે વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ છે.આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન એ. જી. પી. પ્રાર્થના કરે છે કે આ રિટ અરજીમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાને કારણે તેને નકારી કાઢવામાં આવે.

૭. પક્ષકારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, મારા ધ્યાનમાં આવતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે વિવાદિત માંગ નોટિસ કાયદેસર અને માન્ય છે કે કેમ.

વિશ્લેષણ

૮. બંને પક્ષો દ્વારા પ્રચાર કરાયેલી હરીફ રજૂઆતો તરફ ધ્યાન આપતા પહેલા, મારે કાયદાની કેટલીક સુસંગત જોગવાઈઓ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

૯. અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૨૮ ફી વસૂલવાની સત્તાની જોગવાઈ કરે છે.કલમ ૨૮ નીચે મુજબ વાંચે છે;

“૨૮. ફી વસૂલવાની સત્તા

બજાર સમિતિ, નિયમોની જોગવાઈઓ અને સમયાંતરે નિર્ધારિત મહત્તમ અને લઘુત્તમને આધિન બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર લેવી અને ફી વસૂલ કરશે:પરંતુ આ રીતે વસૂલવામાં આવતી ફી બજાર સમિતિ દ્વારા તે નિમણૂક કરે તેવા એજન્ટો દ્વારા વસૂલ કરી શકાય છે.”

૧૦. નિયમો, ૧૯૬૫નો ભાગ-૬ બજાર ફી અને ફીની વસૂલાત સાથે સંબંધિત છે.નિયમ ૪૮ નીચે મુજબ છે;

“૪૮. બજાર ફી:—

(૧) બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં આવેલી અથવા વેચવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા દરે ફી વસૂલશે અને એકત્રિત કરશે, જે નીચેના લઘુત્તમ અને મહત્તમને આધિન રહેશે., (૧) જ્યારે એડવલોર્મ વસૂલવામાં આવે ત્યારે દર [૩૦] પૈસાથી ઓછા ન હોવા જોઈએ અને પ્રતિ સો રૂપિયા [૨] થી વધુ ન હોવા જોઈએ.(૨) જ્યારે પશુઓ, ઘેટાં અથવા બકરીના સંબંધમાં વસૂલવામાં આવે ત્યારે દર પશુ દીઠ [૨૫] પૈસાથી ઓછા ન હોવા જોઈએ અને પશુ દીઠ રૂ. [૪] થી વધુ ન હોવા જોઈએ.

સમજૂતી—આ નિયમના હેતુ માટે કૃષિ પેદાશોનું વેચાણ બજાર વિસ્તારમાં થયું હોવાનું માનવામાં આવશે, જો વેચાણના હેતુ માટે બજાર વિસ્તારમાં પશુઓના કિસ્સામાં તેનું વજન કરવામાં આવ્યું હોય અથવા માપવામાં આવ્યું હોય અથવા સર્વેક્ષણ કરવામાં આવ્યું હોય અથવા વિતરિત કરવામાં આવ્યું હોય, તેમ છતાં, કૃષિ

પેદાશોમાંની મિલકત આવા વેચાણને કારણે બજાર વિસ્તારની બહારના સ્થળે વ્યક્તિને આપવામાં આવી છે.

(૨) બજાર વિસ્તારમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા અથવા નિકાસ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે બજાર વિસ્તારની બહારથી લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર કોઈ ફી વસૂલવામાં આવશે નહીં અને જેના સંબંધમાં જાહેરાત કરવામાં આવી છે અને ફોર્મ-પમાં પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું છે:

પરંતુ નિકાસ માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી આવી કૃષિ પેદાશો જે તારીખે લાવવામાં આવી હતી તે તારીખથી વીસ દિવસની સમાપ્તિ પહેલાં નિકાસ કરવામાં ન આવે અથવા તેમાંથી દૂર કરવામાં ન આવે તો બજાર સમિતિ પેટા-નિયમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ મહત્તમ અને લઘુત્તમને આધિન પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા દરે બજાર વિસ્તારમાં પેદાશો લાવનાર વ્યક્તિ પાસેથી ફી વસૂલ કરશે અને વસૂલ કરશે.

પરંતુ કલમ ૬ ની પેટા-કલમ (૩) લાગુ પડે તેવા વેચાણ
અથવા ખરીદી પર કોઈ ફી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

૧૧. નિયમ ૪૮ નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:-

“૪૮. ફીની વસૂલાત:- (૧) કૃષિ પેદાશો પરની ફી મુખ્ય બજાર
ચાર્જ અથવા પેટા બજાર ચાર્જ અથવા યોગ્ય બજાર અથવા
[ખરીદદાર પાસેથી] બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે
તે જલદી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે, જે પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ
કરવામાં આવે:

પરંતુ આ રીતે ચૂકવવામાં આવેલી ફી પરત કરવામાં આવશે:

- (૧) બજાર વિસ્તારની મર્યાદામાં આવી પેદાશોનું વેચાણ થયું
ન હતું તેનો પૂરતો પુરાવો રજૂ કરવા પર; અથવા
- (૨) જો આવી પેદાશો બજાર વિસ્તારની બહારથી બજાર
વિસ્તારમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા ઉપયોગમાં
લેવા માટે અથવા નિકાસ માટે લાવવામાં આવે અને જેના
સંબંધમાં ઘોષણા કરવામાં આવી હોય અને નિયમ ૪૮ના
પેટા-નિયમ (૨) ની જોગવાઈને આધિન ફોર્મ-પમાં
પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું હોય.

(૨) નિયમ ૫૬ અથવા ૫૭ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર લાયસન્સ ફી લાયસન્સ માટેની અરજી સાથે ચૂકવવામાં આવશે પરંતુ જો બજાર સમિતિ લાયસન્સના નવીકરણની મજૂરી આપવાનો ઈનકાર કરે તો વસૂલવામાં આવેલી ફી અરજદારને પરત કરવામાં આવશે."

૧૨. આ વિષયના હેતુ માટે નિયમ ૫૪ પણ સુસંગત છે. નિયમ ૫૪ નીચે મુજબ છે;

"૫૪. બજારમાં કૃષિ પેદાશોના વેચાણનું સ્થાન:

(૧) બજારમાં આવતી તમામ કૃષિ પેદાશો પ્રથમ વખત મુખ્ય બજાર ચાર્ડ અથવા પેટા બજાર ચાર્ડમાં લાવવામાં આવશે અને આવા ચાર્ડની બહાર કોઈ પણ જગ્યાએ લાવવામાં અથવા વેચવામાં આવશે નહીં.

જો કે, પેટા કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર બજાર વિસ્તારમાં કપાસ, ડાંગર અને તમાકુ, મગફળીના બીજ, વિભાજિત કઠોળનું ક્યાંય પણ વેચાણ કરી શકાય છે.

(૨) બજાર વિસ્તારમાં સંપૂર્ણ વેચાણમાં ફરીથી વેચવામાં આવેલી તમામ કૃષિ પેદાશોની વિગતો બજાર સમિતિને જાણ કરવામાં આવશે.

(૩) કોઈપણ વ્યક્તિ જે આ નિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવે તો દંડની સજા થઈ શકે છે જે રૂ.૫૦૦ સુધી વિસ્તરી શકે છે."

૧૩. હવે હું સીધા આ અદાલતના બે ચુકાદાઓ પર જાઉં છું. જીતેન્દ્રકુમાર કાંતિલાલ ગાંધી (ઉપરોક્ત) માં, આ અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો;

"અહીં અરજદાર એક વેપારી છે જે વાધવાન માર્કેટ ચાર્ડના જનરલ કમિશન એજન્ટ તરીકે લાઇસન્સ ધરાવે છે.

૨. વર્તમાન અરજીમાં તેમણે નીચે મુજબ પ્રાર્થના કરી હતી:

(એ) માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી મેન્ડમસની રિટ અથવા

મેન્ડમસની પ્રકૃતિમાં રિટ અથવા અન્ય કોઈ

યોગ્ય રિટ ઓર્ડર અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે

ખુશ થઈ શકે છે, જે સામાવાળા નં.૧ પુનરાવર્તન

અરજી નં.૧૮૨/૨૦૧૨ પર અને અરજદારની

૩૨૦ જુલર બેગ જપ્ત કરવાના બજાર સમિતિના

નિર્ણય પર પણ અને વધુમાં એવું માનીને ખુશ

થશો કે અરજદાર અરજદાર દ્વારા ખરીદવામાં
આવેલી આવી ચીજવસ્તુઓ પર સેસ ફી ચૂકવવા
માટે જવાબદાર નથી, જેમાં ઓર્ડર માર્કેટ ચાર્ડમાં
પહેલેથી જ સેસ ફી ચૂકવવામાં આવી છે;

૩. પડકારને સમજવા માટે વિવાદને લગતી હકીકતનું
સંક્ષિપ્ત નિવેદન આપી શકાય છે.તે અરજદાર-વેપારીનો
કેસ હતો કે તે જુવર, બાજરા અને ઘઉં જેવા ખાદ્યાન્નનો
વેપાર કરતો હતો, સુરેન્દ્રનગર શહેરમાં તેની વેપારી
પ્રવૃત્તિઓ કરતો હતો અને શહેરમાં તેની દુકાન હતી.એવો
કેસ હતો કે અરજદાર રાજ્યના વિવિધ શહેરોમાં સ્થિત
પ્રોસેસડ હાઉસમાંથી તેમજ ગુજરાત રાજ્યની બહાર સ્થિત
પ્રોસેસર્સ, વેપારીઓ, પેકર્સ વગેરે પાસેથી
ચીજવસ્તુઓની ખરીદી કરતો હતો.એવું કહેવામાં આવ્યું
હતું કે કૃષિ પેદાશો ખરીદ્યા પછી તેઓ તેને સુરેન્દ્રનગર
શહેરમાં તેમજ બહારના છૂટક વેપારીઓને વેચતા હતા.

૩.૧ તે અરજદારોનો કેસ હતો કે અરજદારે એક અરિહંત
ટ્રેડિંગ કંપની પાસેથી જુવારની ૫૦ કિલોની ૩૨૦

થેલીઓ બુક કરાવી હતી.સૈદ અરિહંત ટ્રેડિંગ કંપની મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના નવા મોડા ખાતે કમિશન એજન્ટ હતી. સદર કમિશન એજન્ટે ૨૫મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ ભરતિયું નં.૧૯૯૦ હેઠળ અરજદારને માલ પહોંચાડ્યો હતો. આ રીતે પહોંચાડવામાં આવેલ માલ ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ અરજદારના ગંતવ્ય સુધી પહોંચ્યો હતો. તે સમયે, કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિના નિરીક્ષક, વાધવાન-સામાવાળા નંબર ૨ અહીં આવ્યા અને અરજદારને ઉપરોક્ત કૃષિ પેદાશો પર બજાર સેસ ચૂકવવાનું કહ્યું. રૂ.૧,૫૪૮/- ની બજાર ફી વસૂલવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, તેમણે ઉક્ત કમિશન એજન્ટ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા બિલમાંથી પુરાવા દર્શાવ્યા હતા કે બજાર ફી પહેલેથી જ તે જગ્યાએ ચૂકવવામાં આવી હતી જ્યાંથી ઉત્પાદન લાવવામાં આવ્યું હતું.અરજદારે અરજીમાં ફરિયાદ કરી હતી કે ઉપરોક્ત હકીકત હોવા છતાં, ઇન્સ્પેક્ટરે ઉપરોક્ત ૩૨૦ થેલીઓ જપ્ત કરી હતી, જે અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર ગેરકાયદેસર હતી, જેમાં તેણે ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ બજાર

સમિતિના સચિવને અરજી કરવાની જરૂર હતી અને જુવરની ૩૨૦ થેલીઓ છોડવાની વિનંતી કરી હતી.

૩.૨ બજાર સમિતિ દ્વારા ઉપરોક્ત થેલીઓની જમી એ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ નિયમો, ૧૯૬૫ (ત્યારબાદ એપીએમસી નિયમો તરીકે ઉલ્લેખિત) ના નિયમ ૬૩ હેઠળ તેને ઉપલબ્ધ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બજાર ફી/સેસ અને તેમાં ઉલ્લેખિત કારણોની ચુકવણી ન કરવાના કારણે કરવામાં આવી હતી. પીડિત અરજદારે કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૮ હેઠળ પુનરીક્ષણ અરજી દાખલ કરીને કૃષિ અને સહકાર વિભાગના સંયુક્ત સચિવ (અપીલ) સમક્ષ રજૂમી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના જમીના આદેશને પડકાર્યો હતો. (ત્યારબાદ એ. પી. એમ. સી. અધિનિયમનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે)

૩.૩ આ સુધારાત્મક સત્તામંડળે ૧૯મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૨ના તેમના આદેશ દ્વારા અરજદારની ફેરવિચારણા અરજી નં. ૧૮૨/૨૦૧૨ ને ફગાવી દીધી હતી. હાલની અરજીમાં

પણ આવો જ આદેશ આપવામાં આવ્યો છે. રીવિઝનલ ઓથોરિટીએ અરજદારનો કેસ સ્વીકાર્યો ન હતો કે ઉપરોક્ત નામના કમિશન એજન્ટ અરિહંત ટ્રેડિંગ કંપનીએ અંબાડ ખાતે બજાર સેસ ચૂકવ્યો હોવાથી, વાહદવાન ખાતે અરજદાર દ્વારા બજાર ફી ચૂકવવાપાત્ર ન હતી. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારને બજાર ફી ન ચૂકવવાની આદત હતી. ત્યારબાદ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે નરેન્દ્ર કાંતિલાલ ગાંધી નામના અરજદારના ભાઈ તરફથી, બજાર ફી માટે રૂ.૯,૦૦,૦૦૦/- થી વધુ રકમ બાકી હતી અને હવે અરજદાર જાણીજોઈને રૂ.૧,૫૪૮/- ની વસૂલાતનો વિરોધ કરી રહ્યો હતો. રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ એવું માન્યું હતું કે કાયદા હેઠળ, માત્ર પ્રોસેસર્સ, ગ્રેડર્સ, નિકાસકારો અને મૂલ્ય સંવર્ધકો જ બજાર ફીમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર છે અને અરજદાર આવી કોઈ શ્રેણીમાં આવતો નથી.

- જ. વિવાદિત આદેશ પર પ્રહાર કરવા માટે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ.સી. વાઘેલાએ રજૂઆત કરી હતી

કે વાધવાન બજાર સમિતિ દ્વારા ફરીથી બજાર સેસ લગાવવો એ માલ પર સતત બજાર સેસ લગાવવા સમાન છે, જે માલ મોકલનારના સ્થળે પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવ્યો હતો, જેના માટે ભરતિયું સ્વરૂપે પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તે બેવડા કરવેરા જેવું હતું, ત્યારબાદ તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કૃષિ પેદાશોના વેચાણ અને ખરીદીના વ્યવહારોનું નિયમન કરવા માટે બજાર સમિતિઓની રચનાનો સંપૂર્ણ ઉદ્દેશ ખેડૂતોને વચેટિયાઓથી બચાવવા અને ખેડૂતોને કૃષિ પેદાશો માટે ઉપલબ્ધ શ્રેષ્ઠ કિંમતો મેળવવાની વધુ સુવિધા આપવાનો હતો.તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે એક જ ઉત્પાદન પર બે વાર બજાર ફી વસૂલવામાં આવતી હતી, ત્યારે તે જ હેતુ નિરાશ થઈ રહ્યો હતો.

૪.૧ અરજદારના વિદ્વાન વકીલે આગળ દલીલ કરી હતી કે બજાર ફી વસૂલતી વખતે, સત્તામંડળે એવી વ્યક્તિ પાસેથી માલ ખરીદવામાં આવ્યો હોવાનું ધ્યાનમાં લીધું ન હતું કે જે વ્યક્તિઓની મુક્તિ શ્રેણી હેઠળ આવે છે

જેમની પાસેથી બીજી વખત બજાર ફી વસૂલવામાં આવતી નથી. કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ત્યારબાદ અધિનિયમ તરીકે ઉદ્દેખિત) ની કલમ ૨૮ પર આધાર મૂકવામાં આવેલ હતું, જેનો સંદર્ભ પછીના ફકરામાં કરવામાં આવ્યો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એકવાર પ્રોસેસર પાસેથી માલ ખરીદવામાં આવ્યો હતો, જેણે ત્યારબાદ માત્ર હાથ બદલ્યા હતા, તેથી, સેસ ફી ચૂકવવાની જવાબદારી આકર્ષિત થઈ ન હતી.

૪.૨ રજૂઆતો દરમિયાન, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેમના દ્વારા જે વેચવામાં આવ્યું હતું તે જુવર કટ્ટા હતું જે પશુ આહાર હતું અને જે પ્રોસેસડ સ્વરૂપ હતું અને તેની પ્રકૃતિમાં સમાન કોમોડિટી હતી, તેથી પણ તેને બજાર સેસ ચૂકવવાની જરૂર નહોતી.તેઓ વાધવાન માર્કેટ યાર્ડમાં વેચવા માટે ખરીદવામાં આવેલી ચીજવસ્તુઓના પ્રકાર સૂચવીને દલીલ કરવા માંગતા હતા કે મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં માર્કેટ યાર્ડ ખાતે જે ચીજવસ્તુ પર બજાર સેસ પહેલેથી જ લાદવામાં આવ્યો હતો તેમાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી.એવી રજૂઆત

કરવામાં આવી હતી કે કૃષિ પેદાશોની વ્યાખ્યાનો અર્થ પ્રક્રિયા કરાય છે કે નહીં. એવું કહી શકાય કે અરજદાર પતી વિંદ્રાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ અરજીમાં દલીલનો ભાગ નહોતી, પરંતુ વિંદ્રાન વકીલ દ્વારા દલીલો દરમિયાન કુશળતાપૂર્વક વિકસાવવામાં આવી હતી. કોઈ પણ રીતે, તેનો કોઈ ફાયદો થયો ન હતો, ન તો તે અરજદારના કેસને આગળ વધારતો હતો, કારણ કે અરજદારના હાથે લાવવામાં આવેલા કૃષિ પેદાશોના વેચાણ માટે બજાર ફી ચૂકવવી પડતી હતી.

૪.૩ અરજદારના વિંદ્રાન વકીલે તેમની વિવિધ રજૂઆતોને ટેકો આપવા માટે જામ મોહમ્મદ બાગબાન વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય [એઆઈઆર-૧૯૬૬-એસસી-૩૮૫] માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને ચુકાદાના ફક્ત ૧૨ ના નિરીક્ષણ પર આધાર રાખ્યો હતો. સુપ્રીમ કોર્ટનો બીજો નિર્ણય કેવાલ કૃષ્ણાન પુરી વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય [એઆઈઆર-૧૯૮૦-એસસી-૧૦૦૮] માં હતો. ત્યારબાદ તેમણે છગનલાલ મનસુખલાલ વિરુદ્ધ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ, દાહોદ

[૧૯૭૫-જીએલઆર-૯૧૬] માં આ અદાલતના ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો અને પછી કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય [૧૯૯૭ (૧)-જીએલઆર-૪૮૯] ના નિર્ણયને અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો.

૪.૪ બીજી બાજુ, સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચાંપાનેરી એ દલીલ કરી હતી કે અરજદાર જનરલ કમિશન એજન્ટ તરીકે લાઇસન્સ ધારક હોવાથી, તે માર્કેટ ચાર્ડમાં વેપાર કરતો વેપારી હતો અને તે અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત અને બંધાયેલો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એકવાર તેઓ કૃષિ પેદાશોને બજાર ચાર્ડમાં વેચવા માટે લાવ્યા પછી, તેઓ નિર્ધારિત બજાર ફી ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતા. તે કોઈ પણ બાબતમાં છૂટનો દાવો કરવા માટે હકદાર નહોતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે માત્ર એટલા માટે કે મોકલનારાઓના સ્થળે બજાર ફી ચૂકવવામાં આવી હોવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું, તેનું કોઈ પરિણામ આવ્યું ન હતું. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે, કૃષિ

પેદાશોનું વધાવન માર્કેટ યાર્ડમાં વેચાણ કરવામાં આવતું હતું, જ્યાં તે બજાર ફીને આકર્ષિત કરશે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા અને તેના પર આધાર રાખેલા ઇન્વોઇસેસમાં પણ ઇરેઝર અને ચેડાં હતાં અને તે ભરોસાપાત્ર નહોતા.

૪.૫ સામાવાળા નં.૨-ઓથોરિટી વતી, જવાબમાં સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને વિવિધ દલીલો ઉઠાવવામાં આવી હતી.તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૨૮ (૨) લાગુ થશે નહીં, અને એ. પી. એમ. સી. નિયમોના નિયમ ૫૪ અને નિયમ ૪૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બજાર સમિતિ સમક્ષ અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા માલ માટેના ભરતિયું નં.૧૯૯૦ અને અરજીના રેકૉર્ડની નકલમાં પણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર એટલે કે જીતેન્દ્રનું નામ નરેન્દ્રના મૂળ નામ પર ઓવરરાઈટ કરવામાં આવ્યું હતું. તે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે પ્રશ્નમાં ભરતિયું બનાવટી હતું અને/અથવા તેની સાથે ચેડા કરવામાં આવ્યા હતા.એવું કહેવામાં આવ્યું હતું

કે નરેન્દ્ર એ અરજદારનો ભાઈ હતો જેણે વિશેષ દીવાની અરજી નં.૩૦૧૪૩/૨૦૦૭ દાખલ કરી હતી જેમાં સમાન મુદ્દાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા અને તે અરજી આ અદાલત દ્વારા ૨૮.૦૮.૨૦૦૮ પર ફગાવી દેવામાં આવી હતી, ઉપરોક્ત આદેશ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ પણ ૧૫ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૮ના રોજ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.તે આદેશો સોગંદનામા સાથે રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.અરજદારે પોતાનું પ્રત્યુત્તર એફિડેવિટ પણ દાખલ કર્યું હતું, જેમાં પોતાની દલીલોને પુનરાવર્તિત કરતી વખતે અને જવાબના એફિડેવિટની સામગ્રીને નકારી કાઢતી વખતે, તેમણે અન્ય બાબતોની સાથે કૃષ્ણ પરી (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારની બહારના વ્યવહારોના સંદર્ભમાં સેસ ફી વસૂલ કરી શકતી નથી.

૫. અરજદાર વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોના જવાબ આપવા માટે, શરૂઆતમાં જ સંબંધિત વૈધાનિક જોગવાઈઓ પર વિચાર કરી શકાય છે.કાયદાની કલમ

૨૮ ફી વસૂલવાની સત્તા સાથે સંબંધિત છે.આ જોગવાઈ નીચે મુજબ છે:

૨૮. ફી વસૂલવાની સત્તા –

- (૧) બજાર સમિતિ, નિયમોની જોગવાઈઓ અને સમયાંતરે મહત્તમ અને લઘુત્તમ મર્યાદાને આધીન રહીને બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલા અથવા વેચવામાં આવતા કૃષિ પેદાશો પર લેવી નક્કી કરશે અને ફી વસૂલ કરશે:
- (૨) પરંતુ આ રીતે વસૂલવામાં આવતી ફી બજાર સમિતિ દ્વારા તે નિમણૂક કરે તેવા એજન્ટો દ્વારા વસૂલ કરી શકાય છે.
- (૨)(એ) પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ બજાર ફી કોઈ પણ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદનાર પાસેથી બીજી વખત વસૂલવામાં આવશે નહીં, જે કૃષિ પેદાશોના પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, વેલ્યુ એડિશન સેન્ટર અથવા નિકાસકાર હોય અને બજાર ફી પહેલેથી જ કોઈ પણ બજારમાં તે કૃષિ પેદાશ પર ચૂકવવામાં આવી હોય અને આ સંદર્ભમાં સંબંધિત વ્યક્તિ

દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ માહિતી આપવામાં આવી છે કે બજાર ફીની ચુકવણી પહેલેથી જ અન્ય બજારમાં કરવામાં આવી છે, જો કે તે સમયગાળાની અંદર પ્રક્રિયા, ગ્રેડિંગ, પેકિંગ, મૂલ્ય સંવર્ધન અથવા નિકાસ કરી રહેલા ખરીદદાર દ્વારા નિયામકને સૂચવવામાં આવે તેવો પુરાવો આપવામાં આવે. જે સરકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવે.

(બી) વેપારી લેવડ-દેવડ માટે અથવા પ્રક્રિયા માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર, જો કલમ (ઈ) હેઠળ જારી કરાયેલી પરવાનગી રજૂ કરવામાં ન આવી હોય, તો બજાર ફી, ખરીદદાર અથવા પ્રક્રિયા કરનાર દ્વારા, ૧૪ દિવસની અંદર, બજાર સમિતિની કચેરીમાં જમા કરાવવી પડશે, પરંતુ બજાર વિસ્તારની બહાર વેચાણ અથવા પુનર્વેચાણ અથવા પ્રક્રિયા અથવા નિકાસ કરતા પહેલા:

પરંતુ જો કોઈ કૃષિ પેદાશ પર ચુકવણી અથવા
બજાર ફી ચૂકવ્યા વિના બજાર વિસ્તારની બહાર
પ્રક્રિયા કરવામાં આવી હોય, વેચવામાં આવી હોય
અથવા ફરીથી વેચવામાં આવી હોય અથવા
મોકલવામાં આવી હોય, તો બજાર ફી વસૂલવામાં
આવશે અને પ્રક્રિયા કરેલ પેદાશોના બજાર મૂલ્ય
અથવા કૃષિ પેદાશોના મૂલ્યના પાંચ ગણા પર
વસૂલવામાં આવશે.

(સી) બજાર ફી કૃષિ પેદાશોના ખરીદનાર દ્વારા
ચૂકવવાપાત્ર રહેશે અને ખેડૂત વેચનારને
ચૂકવવાપાત્ર કિંમતમાંથી કાપવામાં આવશે નહીં.

પરંતુ જ્યાં કૃષિ પેદાશોના ખરીદનારને ઓળખી
શકાતા નથી, ત્યાં તમામ ફી તે વ્યક્તિ દ્વારા
ચૂકવવાપાત્ર રહેશે જેણે બજાર વિસ્તારમાં ઉપજ
વેચી હોય અથવા વેચાણ માટે લાવી હોય:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે બજાર વિસ્તારમાં વેપારીઓ વચ્ચેના વ્યાપારી વ્યવહારોના કિસ્સામાં, બજાર ફી વિકેતા દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવશે અને ચૂકવવામાં આવશે.

(ડી) બજાર સમિતિ પેટા-કાયદા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરે તે પ્રમાણે બજારના અધિકારીઓ અને નિયામક નિર્દિષ્ટ કરે તે પ્રમાણે આ અધિનિયમના પ્રકરણ-જએ હેઠળ સ્થાપિત બજારના કિસ્સામાં, વેચાણ અને ખરીદી અથવા પ્રક્રિયા અથવા મૂલ્ય સંવર્ધન સંબંધિત ખાતાઓ નિયત કરવામાં આવે તે રીતે જાળવશે અને નિયત કરવામાં આવે તે પ્રમાણે સમયાંતરે બજાર સમિતિને વળતર સુપરત કરશે.

(ઈ) કોઈપણ કૃષિ પેદાશોને નિર્ધારિત કરવામાં આવે તે રીતે અને આવા ફોર્મમાં જારી કરાયેલ પરમિટ અનુસાર જ બજાર વિસ્તારમાંથી બહાર કાઢવામાં

આવશે.કૃષિ પેદાશોનું વહન કરતા વાહનની સાથે
સૂચવેલા પુરાવાઓ હોવા જોઈએ:

પરંતુ કૃષિ પેદાશોનો ઉત્પાદક પોતે આવી
પરવાનગી વિના કૃષિ પેદાશોને એક જગ્યાએથી
બીજી જગ્યાએ લઈ જઈ શકે છે.

૫.૧ નિયમોના નિયમ પઞ્ચમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે
બજારમાં આવતી તમામ કૃષિ પેદાશોને પ્રથમ વખત
માર્કેટ યાર્ડ અથવા પેટા-બજાર યાર્ડમાં લાવવામાં આવશે
અને આવા યાર્ડની બહાર કોઈ પણ જગ્યાએ લાવવામાં
અથવા વેચવામાં આવશે નહીં.નિયમ ૪૯ કહે છે કે કૃષિ
પેદાશોની ફી બજાર યાર્ડ અથવા પેટા-બજાર યાર્ડ અથવા
બજાર યાર્ડ અથવા બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે તે
જલદી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે, જે પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ
થઈ શકે છે.બજાર શબ્દને કલમ ૨ (૧૨-એ) માં
વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે અને તેનો અર્થ સૂચિત
બજાર વિસ્તાર માટે આ અધિનિયમ હેઠળ સ્થાપિત અને
નિયંત્રિત બજાર થાય છે અને તેમાં યોગ્ય બજાર, મુખ્ય

બજાર ચાર્જ, પેટા-બજાર ચાર્જ, ખાનગી બજાર, ઈ-માર્કેટ અને કાયદા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવે તેવા અન્ય બજારોનો પણ સમાવેશ થાય છે. વેપારીને કલમ ૨ (૨૩) માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. વેપારી એટલે એવી કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અથવા વેચાણ અથવા વેચાણ માટે કૃષિ પેદાશોની પ્રક્રિયાનો વ્યવસાય કરે છે અને તેમાં સહકારી મંડળીઓ અને વ્યાખ્યા વિભાગમાં ઉદ્દેશિત અન્ય સંસ્થાઓનો સમાવેશ થાય છે. કલમ ૨ (૧) માં કૃષિ પેદાશોની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી છે અને તેનો અર્થ એ છે કે અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કૃષિ અને બાગાયતની તમામ પેદાશો, પછી ભલે તે પ્રક્રિયા હોય કે ન હોય. વર્ડ પ્રોસેસિંગને વિભાગ ૨ (૧૭એએ) માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે, જ્યારે પ્રોસેસરને વ્યાખ્યામાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે.

૫.૨ કલમ ૨૮ને ખાલી વાંચીને એ સ્પષ્ટ થાય છે કે બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલવા અને વસૂલવા માટે હકદાર છે. નિયમ ૫૪ એ જ રીતે બોલે

છે.આવી ફી નિયમો હેઠળ સૂચવ્યા મુજબ વસૂલવામાં આવે છે અને એકત્રિત કરવામાં આવે છે.નિયમોના ભાગ ૬ માં નિયમ ૪૮ એ જ રીતે જોગવાઈ કરે છે કે બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલ કરી શકે છે.ફી વસૂલવા માટેના દર ઉપરોક્ત નિયમમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે.આમ કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવતી અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો બજાર ફી આકર્ષે છે.વેપારીએ બજાર ફી ચૂકવવી પડે છે.અરજદાર-વેપારી લાયસન્સ ધારક અને સામાન્ય કમિશન એજન્ટ છે.

૫.૩ કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર બજાર ફીમાંથી મુક્તિ માત્ર ઉપર ટાંકવામાં આવેલી પેટા-કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત વર્ગો માટે જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે.તેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જે ખરીદદાર પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, મૂલ્ય પરંપરા કેન્દ્ર અથવા કૃષિ પેદાશોનો નિકાસકાર હોય અને કોઈપણ બજારમાં આવી

કૃષિ પેદાશો પર બજાર ફી પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવી હોય, તેની પાસેથી કોઈ પણ બજાર વિસ્તારમાં બીજી વખત બજાર ફી વસૂલવામાં આવશે નહીં.અહીં અરજદાર ઉપરોક્ત કોઈપણ શ્રેણીમાં આવતો નથી જે કલમ ૨૮ ની પેટા-કલમ (૨) નો ઉલ્લેખ કરેલ મુક્તિ વર્ગ છે.અરજદાર ન તો પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, નિકાસકાર અથવા મૂલ્ય વર્ધક છે.આમ તે બજાર ફીની ચુકવણીમાંથી છૂટનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી કારણ કે લેવી બે વાર ન હોઈ શકે.

૬. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયો પર હવે વિચાર કરી શકાય છે.જાન મોહમ્મદ બાગબાન (ઉપરોક્ત) એક એવો કેસ હતો જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ચોક્કસ વિસ્તારમાં કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણને બજાર વિસ્તાર તરીકે જાહેર કરવા માટે નિયામકને અધિકૃત કરતી કાયદાની કલમ ૫ કલમ ૧૯ (૧) (જી) હેઠળ વેપાર ચાલુ રાખવાના અધિકાર પર ગેરવાજબી પ્રતિબંધ સમાન નથી.નિર્ધારિત કાયદાને વર્તમાન કેસમાં સામેલ મુદ્દા સાથે કેવી રીતે જોડી શકાય તે સંપૂર્ણપણે અગમ્ય

હતું.કેવલ કૃષ્ણન (સુપ્રા) માં નિર્ણય પણ મુદ્દાની બહાર છે.છગનલાલ મનસુખલાલ (ઉપરોક્ત) માં આગામી નિર્ણય એ. પી. એમ. સી. નિયમોના નિયમ ૪૮ અને પજના અધિકારો સામેના પડકારનો સામનો કરતો હતો.કૃષિ પેદાશોની તે વ્યાખ્યા રાખવાથી બજાર વિસ્તારની અંદર અથવા બજાર વિસ્તારની બહાર ઉગાડવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો વચ્ચે તફાવત થતો નથી.તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે બજાર સમિતિ દ્વારા વસૂલવામાં આવતી ફી કર નથી અને બજારમાં કૃષિ પેદાશોના પ્રવેશના પ્રારંભિક તબક્કે માત્ર એક જ વાર ફી વસૂલ કરી શકાય છે અને કૃષિક વ્યવહારો પર ફી વસૂલવાની મંજૂરી નથી અને તે કલમ ૨૮ના અધિકારક્ષેત્રની બહાર છે.આ નિર્ણય પણ લાગુ પડતો નથી કારણ કે વાધવાન બજાર વિસ્તારમાં કૃષિક વ્યવહારોના સંદર્ભમાં ફી વસૂલવાનો કોઈ મુદ્દો નથી.તેનાથી વિપરીત, તે કાયદાની કલમ ૨૮ (૧) માંથી ઉભરી આવેલી સ્થિતિને સમર્થન આપે છે કે કૃષિ પેદાશોના પ્રારંભિક પ્રવેશ પર બજાર ફી વસૂલવામાં આવે છે.

૭. કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ (ઉપરોક્ત) પર અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ભારે નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી, જેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તે નિર્ણયનો ગુણોત્તર સીધા હાથ પરના કેસને લાગુ પડે છે. વિચારણા કરાયેલ પ્રશ્ન એ હતો કે શું યોજા એ કૃષિ પેદાશ છે કે જે અનુસૂચિ હેઠળ ડાંગરની વસ્તુ (છાલવાળી અને છૂંદી વગરની) દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, જેથી અરજદાર બજાર સમિતિને યોજાના વેચાણ અને ખરીદીના વ્યવહાર પર ફી વસૂલવાનો અધિકાર મળે. અરજદાર બજાર સમિતિની દલીલ હતી કે કાયદાની કલમ ૨ (૧) માં કૃષિ પેદાશોની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને, જેનો અર્થ થાય છે કે તમામ પેદાશો, પછી ભલે તે પ્રોસેસડ હોય કે ન હોય, ડાંગર બજાર ફી આકર્ષિત કરી રહ્યું હતું કારણ કે તે યોજા સિવાય બીજું કંઈ નહોતું. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે નિયંત્રિત વસ્તુઓની બજાર સૂચિમાં માત્ર ડાંગરનો સમાવેશ થાય છે અને તેમાં યોજાનો સમાવેશ થતો નથી કારણ કે તે રૂપાંતરિત કૃષિ પેદાશ છે. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેઓ જુવરને પ્રોસેસડ

સ્વરૂપમાં લાવ્યા હતા જે જુવર કટ્ટા હતું.કોઈપણ ઢ્રજિકોણથી ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો, અરજદાર દ્વારા સંબંધિત બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો બજાર ફીની ચુકવણી માટે જવાબદાર હતી, ભલે તે દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તેમ પ્રોસેસડ સ્વરૂપમાં હોય, કારણ કે, અરજદારના હાથમાં તે બજાર ફી માટે જવાબદાર હતી કારણ કે અરજદાર પ્રોસેસર અથવા વેલ્યુ એડર ન હતો.

૮. આ અદાલતનો નિર્ણય ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ના રોજ નરેન્દ્રકુમાર કાંતિલાલ ગાંધી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય વિશેષ દીવાની અરજી નં.૩૦૧૪૩/૨૦૦૭ માં મૌખિક આદેશ છે, જે સમાન મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરે છે અને એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે નિયમ ૪૮ સાથે વાંચવામાં આવેલી કલમ ૨૮ હેઠળ, બજાર સમિતિ બજાર ફી વસૂલવાનો હકદાર છે, જે નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત મહત્તમ અને લઘુત્તમ છે.તે કિસ્સામાં, અરજદાર બજાર વિસ્તારની બહારથી લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશોનું વેચાણ કરતો હતો અને તેને બજાર ફી ચૂકવવા માટે જવાબદાર

ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.વર્તમાન કેસમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ જ ઉઠાવવામાં આવી હતી અને કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે તે કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવેલી કોઈપણ શ્રેણીમાં ન આવતા હોવાથી બજાર ફી ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે. નરેન્દ્રકુમાર કાંતિલાલ ગાંધી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય [૨૦૧૨-જીસીડી-૧૩૨૮] માં પણ આવી જ દરખાસ્તની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી.

૯. ટૂંકમાં કહીએ તો, કલમ ૨૮ (૧) અને સંબંધિત નિયમના સંદર્ભમાં વૈધાનિક ઘટનાની ઘટના પર બજાર ફી આકર્ષાય છે.બજાર સમિતિએ તેના આધારે બજાર ફી વસૂલવાનું વાજબી ઠેરવ્યું હતું.જ્યારે વૈધાનિક જોગવાઈ બજાર ફી વસૂલવાની જોગવાઈ કરે છે અને અરજદાર વેપારી, જે કમિશન એજન્ટ તરીકે લાઈસન્સ ધારક છે, તે પોતાની કૃષિ પેદાશોને વેચાણ માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવા માંગતો હતો અને તે કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવેલી શ્રેણીમાં આવતો ન હતો, ત્યારે તે નિષ્કર્ષમાંથી કોઈ છટકી શકતું નથી કે

ઉપરોક્ત કૃષિ પેદાશો પર બજાર ફી ચૂકવવાપાત્ર હતી.કાયદામાં આ દલીલ સંપૂર્ણપણે ખોટી હતી કે અરજદારે બજાર ફી ચૂકવવાની જરૂર નથી કારણ કે અન્ય બજાર વિસ્તારમાં અન્યત્ર માલવાહકએ અરજદારે દાવો કર્યો છે તે મુજબ ફી ચૂકવી છે.

૧૦. ઉપરોક્ત કારણો અને ચર્ચા માટે, અરજીમાં કોઈ યોગ્યતા નથી અને તે જ નકારી કાઢવામાં આવે છે.નિયમનો અમલ કરવામાં આવે છે.વચગાળાની રાહત, જો કોઈ હોય તો, ખાલી રહેશે."

૧૪. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના ઉપરોક્ત ચુકાદાને અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો હતો.અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો નીચે મુજબ વાંચે છે;

"લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ આ અપીલ દાખલ કરીને, અપીલકર્તા મૂળ અરજદારે ૨૨ ઓક્ટોબર ૨૦૧૩ના રોજ વિશેષ દીવાની અરજી નં.૧૫૧૭૨/૨૦૧૨ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને પડકાર્યો છે, જેમાં વિદ્વાન સિંગલ જજે

અપીલકર્તા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીને નકારી કાઢી છે અને બજાર સમિતિ તેમજ રાજ્ય સરકારના આદેશની પુષ્ટિ કરી છે.

૨ સંક્ષિપ્તમાં વર્તમાન અપીલને જન્મ આપતી હકીકતો એ છે કે અપીલકર્તા-મૂળ અરજદાર જુવર, બાજરા અને ઘઉં જેવા ખાદ્યાન્નનો વેપાર કરતો હતો અને સુરેન્દ્રનગર શહેરમાં તેની વેપારી પ્રવૃત્તિઓ કરતો હતો. એવો કેસ હતો કે અપીલકર્તા-અરજદાર કે તે રાજ્યના વિવિધ શહેરોમાં સ્થિત પ્રોસેસડ હાઉસમાંથી તેમજ ગુજરાત રાજ્યની બહાર સ્થિત પ્રોસેસર્સ, વેપારીઓ, પેકર્સ વગેરે પાસેથી ચીજવસ્તુઓની ખરીદી કરતો હતો. એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે કૃષિ પેદાશો ખરીદ્યા પછી તેઓ તેને સુરેન્દ્રનગર શહેરમાં તેમજ સુરેન્દ્રનગરની બહાર છૂટક વેપારીઓને વેચતા હતા. તે અરજદારોના કેસનો કેસ હતો કે અરજદારે એક અરિહંત ટ્રેડિંગ કંપની પાસેથી જુવારની ૫૦ કિલોની ૩૨૦ થેલીઓ બુક કરી હતી, જે મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં નવા મોડા ખાતે કમિશન એજન્ટ હતી. સેડ કમિશન એજન્ટે ૨૫મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ ભરતિયું નં. ૧૮૯૦ હેઠળ

અરજદારને માલ પહોંચાડ્યો હતો.આ રીતે પહોંચાડવામાં આવેલ માલ ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ અરજદારના ગંતવ્ય સુધી પહોંચ્યો હતો.તે સમયે, કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિના નિરીક્ષક, વાધવાન-સામાવાળા નંબર ૨ અહીં આવ્યા અને અરજદારને ઉપરોક્ત કૃષિ પેદાશો પર બજાર સેસ ચૂકવવાનું કહ્યું. રૂ.૧,૫૪૮/- ની બજાર ફી વસૂલવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, તેમણે ઉક્ત કમિશન એજન્ટ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા બિલમાંથી પુરાવા દર્શાવ્યા હતા કે બજાર ફી પહેલેથી જ તે જગ્યાએ ચૂકવવામાં આવી હતી જ્યાંથી ઉત્પાદન લાવવામાં આવ્યું હતું.તેમ છતાં, કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિના નિરીક્ષક, વાધવાને તે સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો અને માલ જપ્ત કરવાનો નિર્ણય લીધો.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર જમ્મી ગેરકાયદેસર હોવાથી, તેણે ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ બજાર સમિતિના સચિવને અરજી કરી હતી અને જુલૈયાની ૩૨૦ થેલીઓ છોડવાની વિનંતી કરી હતી.

૩ બજાર સમિતિ દ્વારા ઉપરોક્ત થેલીઓની જમી એ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ નિયમો, ૧૯૬૫ (ત્યારબાદ એપીએમસી નિયમો તરીકે ઉલ્લેખિત) ના નિયમ ૬૩ હેઠળ તેને ઉપલબ્ધ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બજાર ફી/સેસ અને તેમાં ઉલ્લેખિત કારણોની ચુકવણી ન કરવાના કારણે કરવામાં આવી હતી. પીડિત અરજદારે કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૪૮ હેઠળ પુનરીક્ષણ અરજી દાખલ કરીને કૃષિ અને સહકાર વિભાગના સંયુક્ત સચિવ (અપીલ) સમક્ષ ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના જમીના આદેશને પડકાર્યો હતો. (ત્યારબાદ એ. પી. એમ. સી. અધિનિયમનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે)

૪ ઉપરોક્ત રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ ૧૯ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૨ના તેમના આદેશ દ્વારા અરજદારની રિવિઝનલ એપિલકેશન નં.૧૮૨/૨૦૧૨ ને ફગાવી દીધી હતી. રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ અરજદારનો કેસ સ્વીકાર્યો ન હતો કે ઉપરોક્ત નામના કમિશન એજન્ટ અરિહંત ટ્રેડિંગ કંપનીએ અંબાડ ખાતે બજાર સેસ ચૂકવ્યો

હોવાથી, વાહનવાન ખાતે અરજદાર દ્વારા બજાર ફી ચૂકવવાપાત્ર ન હતી.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારને બજાર ફી ન ચૂકવવાની આદત હતી.ત્યારબાદ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે નરેન્દ્ર કાંતિલાલ ગાંધી નામના અરજદારના ભાઈ તરફથી બજાર ફી માટે રૂ.૬૮,૦૦,૦૦૦ થી વધુની રકમ બાકી હતી અને હવે અરજદાર જાણીજોઈને રૂ.૧,૫૪૮/- ની વસૂલાતનો વિરોધ કરી રહ્યો હતો. રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ એવું માન્યું હતું કે કાયદા હેઠળ, માત્ર પ્રોસેસર્સ, ગ્રેડર્સ, નિકાસકારો અને મૂલ્ય સંવર્ધકો જ બજાર ફીમાંથી મુક્ત મેળવવા માટે હકદાર છે અને અરજદાર આવી કોઈ શ્રેણીમાં આવતો નથી.

- ૫ રીવિઝનલ ઓથોરિટીના ઉપરોક્ત આદેશને અરજદાર દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ કેપ્શન રિટ પિટિશન દાખલ કરીને પડકારવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે વિવાદિત આદેશ દ્વારા રિટ અરજીને ફગાવી

દીધી છે, જેને અરજદાર દ્વારા વર્તમાન અપીલ દાખલ કરીને પડકારવામાં આવી છે.

૬ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી વી. સી. વાઘેલાએ રજૂઆત કરી છે કે વાઘવાન બજાર સમિતિ દ્વારા ફરીથી બજાર સેસ લગાવવો એ માલ પર સતત બજાર સેસ લગાવવા સમાન છે કારણ કે તે બજાર સેસ પહેલેથી જ માલવાહકના સ્થાને ચૂકવવામાં આવ્યો હતો અને ભરતનામાના રૂપમાં પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા.શ્રી વાઘેલાએ રજૂઆત કરી હતી કે બજાર સેસની માંગ બેવડા કરવેરા જેવી છે અને બજાર સમિતિઓની રચનાનો સંપૂર્ણ ઉદ્દેશ કૃષિ પેદાશોના વેચાણ અને ખરીદીના વ્યવહારોનું નિયમન કરવાનો અને ખેડૂતોને વચેટિયાઓથી બચાવવા અને ખેડૂતોને કૃષિ પેદાશો માટે ઉપલબ્ધ શ્રેષ્ઠ કિંમતો મેળવવાની વધુ સુવિધા આપવાનો છે.તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે એક જ ઉત્પાદન પર બે વાર બજાર ફી વસૂલવામાં આવતી હતી, ત્યારે તે જ હેતુ નિરાશ થઈ રહ્યો હતો.

૭ અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી વાઘેલાએ આગળ દલીલ કરી હતી કે બજાર ફી વસૂલતી વખતે સત્તામંડળે એવી વ્યક્તિ પાસેથી માલની ખરીદી કરવામાં આવી હોવાનું ધ્યાનમાં લીધું ન હતું કે જે મુક્તિ આપવામાં આવેલી વ્યક્તિઓની શ્રેણીમાં આવે છે, જેમની પાસેથી બીજી વખત બજાર ફી વસૂલવાની ન હતી. કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ત્યારબાદ અધિનિયમ તરીકે ઉલ્લેખિત) ની કલમ ૨૮ પર આધાર રાખવામાં આવેલ, જેનો સંદર્ભ ફરિયાદમાં સફળ થવા માટે કરવામાં આવ્યો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એકવાર પ્રોસેસર પાસેથી માલ ખરીદવામાં આવ્યો હતો, જેણે ત્યારબાદ માત્ર હાથ બદલ્યા હતા, તેથી, સેસ ફી ચૂકવવાની જવાબદારી આકર્ષિત થઈ ન હતી. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી વાઘેલાએ વધુમાં દલીલ કરી હતી કે તેમના દ્વારા જે વેચવામાં આવ્યું હતું તે જુવર કટ્ટા હતું જે પશુ આહાર હતું અને જે એક પ્રોસેસડ સ્વરૂપ હતું અને તેથી પણ તેને બજાર સેસ ચૂકવવાની જરૂર નહોતી.

૮ શ્રી વાઘેલાએ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, જામ મોહમ્મદ બાગબાન વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૬ એસ. સી. ૩૮૫ (ફરો ૧૨) અને કેવલ કૃષ્ણાન પુરી વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૧૯૮૦ એસ. સી. ૧૦૦૮ કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૯ તેનાથી વિપરીત, સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંકજ ચંપાનેરીએ વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા અને આદેશને ટેકો આપ્યો હતો.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એકવાર માલ બજાર ચાર્જની અંદર લાવવામાં આવ્યા પછી, અપીલકર્તા નિર્ધારિત બજાર ફી ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે માત્ર એટલા માટે કે માલ મોકલનારની જગ્યાએ બજાર ફી ચૂકવવામાં આવી હોવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું, તે જ તેને બજાર ફીની ચુકવણી કરવાથી મુક્ત કરી શકશે નહીં.તેથી તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અપીલ રદ થવાને પાત્ર છે.

૧૦ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ
૨૮ બજાર સમિતિ પર બજાર ફી વસૂલવાની સત્તા સૂચવે
છે.એ જ નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

૨૮. ફી વસૂલવાની સત્તા –

(૧) બજાર સમિતિ, નિયમોની જોગવાઈઓ અને
સમયાંતરે મહત્તમ અને લઘુત્તમ મર્યાદાને આધીન
રહીને બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલા અથવા
વેચવામાં આવતા કૃષિ પેદાશો પર લેવી નક્કી
કરશે અને ફી વસૂલ કરશે:

(૨) પરંતુ આ રીતે વસૂલવામાં આવતી ફી બજાર સમિતિ
દ્વારા તે નિમણૂક કરે તેવા એજન્ટો દ્વારા વસૂલ કરી
શકાય છે.

(૨)(એ) પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ બજાર ફી કોઈ
પણ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદનાર પાસેથી બીજી
વખત વસૂલવામાં આવશે નહીં, જે કૃષિ પેદાશોના
પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, વેલ્યુ એડિશન સેન્ટર

અથવા નિકાસકાર હોય અને બજાર ફી પહેલેથી જ કોઈ પણ બજારમાં તે કૃષિ પેદાશ પર ચૂકવવામાં આવી હોય અને આ સંદર્ભમાં સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ માહિતી આપવામાં આવી છે કે બજાર ફીની ચુકવણી પહેલેથી જ અન્ય બજારમાં કરવામાં આવી છે, જો કે તે સમયગાળામાં પ્રક્રિયા, ગ્રેડિંગ, પેકિંગ, મૂલ્ય સંવર્ધન અથવા નિકાસ કરી રહેલા ખરીદદાર દ્વારા નિયામકને સૂચવવામાં આવે તેવો પુરાવો આપવામાં આવે. જે સરકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવે.

(બી) વેપારી લેવડ-દેવડ માટે અથવા પ્રક્રિયા માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર, જો કલમ (ઈ) હેઠળ જારી કરાયેલી પરવાનગી રજૂ કરવામાં ન આવી હોય, તો બજાર ફી, ખરીદદાર અથવા પ્રક્રિયા કરનાર દ્વારા, ૧૪ દિવસની અંદર, બજાર સમિતિની કચેરીમાં જમા કરવામાં આવશે, પરંતુ બજાર વિસ્તારની બહાર

વેચાણ અથવા પુનર્વેચાણ અથવા પ્રક્રિયા અથવા
નિકાસ પહેલાં:

પરંતુ જો કોઈ કૃષિ પેદાશ પર ચુકવણી અથવા
બજાર ફી ચૂકવ્યા વિના બજાર વિસ્તારની બહાર
પ્રક્રિયા કરવામાં આવી હોય, વેચવામાં આવી હોય
અથવા ફરીથી વેચવામાં આવી હોય અથવા
મોકલવામાં આવી હોય, તો બજાર ફી વસૂલવામાં
આવશે અને પ્રક્રિયા કરેલ પેદાશોના બજાર મૂલ્ય
અથવા કૃષિ પેદાશોના મૂલ્યના પાંચ ગણા પર
વસૂલવામાં આવશે.

(સી) બજાર ફી કૃષિ પેદાશોના ખરીદનાર દ્વારા
ચૂકવવાપાત્ર રહેશે અને ખેડૂત વેચનારને
ચૂકવવાપાત્ર કિંમતમાંથી કાપવામાં આવશે નહીં.

પરંતુ જ્યાં કૃષિ પેદાશોના ખરીદનારને ઓળખી
શકાતા નથી, ત્યાં તમામ ફી તે વ્યક્તિ દ્વારા

ચૂકવવાપાત્ર રહેશે જેણે બજાર વિસ્તારમાં ઉપજ
વેચી હોય અથવા વેચાણ માટે લાવી હોય:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે બજાર
વિસ્તારમાં વેપારીઓ વચ્ચેના વ્યાપારી
વ્યવહારોના કિસ્સામાં, બજાર ફી વિકેટા દ્વારા
એકત્રિત કરવામાં આવશે અને ચૂકવવામાં આવશે.

(ડી) બજાર સમિતિ પેટા-કાયદા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરે તે
પ્રમાણે બજારના અધિકારીઓ અને નિયામક
નિર્દિષ્ટ કરે તે પ્રમાણે આ અધિનિયમના
પ્રકરણ-જએ હેઠળ સ્થાપિત બજારના કિસ્સામાં,
વેચાણ અને ખરીદી અથવા પ્રક્રિયા અથવા મૂલ્ય
સંવર્ધન સંબંધિત ખાતાઓ નિયત કરવામાં આવે
તે રીતે જાળવશે અને નિયત કરવામાં આવે તે
પ્રમાણે સમયાંતરે બજાર સમિતિને વળતર સુપરત
કરશે.

(ઇ) કોઈપણ કૃષિ પેદાશોને નિર્ધારિત કરવામાં આવે તે રીતે અને આવા ફોર્મમાં જારી કરાયેલ પરમિટ અનુસાર જ બજાર વિસ્તારમાંથી બહાર કાઢવામાં આવશે.કૃષિ પેદાશોનું વહન કરતા વાહનની સાથે સૂચવેલા પુરાવાઓ હોવા જોઈએ:

પરંતુ કૃષિ પેદાશોનો ઉત્પાદક પોતે આવી પરવાનગી વિના કૃષિ પેદાશોને એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ લઈ જઈ શકે છે.

કાયદાની કલમ ૨૮ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, બજારમાં દરેક વ્યવહાર બજાર ફી આકર્ષવા માટે જવાબદાર છે અને કૃષિ પેદાશોના સ્વરૂપમાં ફેરફાર બજાર ફીની વસૂલાત નક્કી કરશે નહીં.પેટા-કલમ (૨) (એ) એ જોગવાઈ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ બજાર ફી કોઈ પણ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદનાર પાસેથી બીજી વખત વસૂલવામાં આવશે નહીં, જે કૃષિ પેદાશોના પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, મૂલ્ય સંવર્ધન કેન્દ્ર અથવા નિકાસકાર છે અને તે કૃષિ પેદાશ પર કોઈ પણ બજારમાં

બજાર ફી પહેલેથી જ ચૂકવવામાં આવી છે.તાત્કાલિક કિસ્સામાં, અપીલકર્તા પ્રોસેસર, ગ્રેડર, પેકર, મૂલ્ય સંવર્ધન કેન્દ્ર અથવા કૃષિ પેદાશોનો નિકાસકાર નથી અને તેથી તે કાયદાની કલમ ૨૮ની પેટા કલમ (૨) (એ) હેઠળ લાભનો દાવો કરી શકતો નથી. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે અમે સંપૂર્ણ સંમત છીએ.અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ નથી અને તે રદ થવાને પાત્ર છે.તે મુજબ તેને બરતરફ કરવામાં આવે છે."

૧૫. એ નોંધવું ખૂબ જ રસપ્રદ છે કે આ અદાલતના બંને ચુકાદાઓ, એક વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અને બીજા ડિવિઝન બેન્ચના, વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાને સમર્થન આપતા, અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૨૮ સાથે વ્યાપકપણે વ્યવહાર કર્યો છે અને તેનું અર્થઘટન કર્યું છે.બંને અદાલતોએ અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૨૮ (૧) માં "લાવવામાં આવેલ" શબ્દ પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો.આમ, ઉપર ઉલ્લેખિત બે ચુકાદાઓ અનુસાર, એકવાર કૃષિ પેદાશો અથવા અન્ય કોઈ માલ અથવા કાચી સામગ્રીને ફેક્ટરીમાં ઉપયોગ કરવાના હેતુથી બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે, તો કંપની બજાર સમિતિ દ્વારા વસૂલવામાં આવે તે જ ફી ચૂકવવા માટે

જવાબદાર છે.તે "લાવેલો" શબ્દ છે જેણે મૂંઝવણ ઊભી કરી છે."લાવવામાં આવ્યો" શબ્દ કાયદામાં નથી.સરકારી રાજપત્ર સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે છે. અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૨૮, સરકારી રાજપત્રમાં દર્શાવ્યા મુજબ, નીચે મુજબ છે;

"૨૮. બજાર સમિતિ, નિયમોની જોગવાઈઓ અને સમયાંતરે નિર્ધારિત મહત્તમ અને લઘુત્તમ વસૂલાતને આધિન રહેશે અને બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલ કરશે."

૧૬. આમ, સાચો શબ્દ "ખરીદેલો" છે.તેથી, બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં અથવા વેચવામાં આવતી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલવાનો હકદાર રહેશે.

૧૭. પ્રથમ દિવસથી જ રિટ અરજદારોનો કેસ છે કે જે ફી વસૂલવાની માંગ કરવામાં આવે છે તે બજાર વિસ્તારની બહાર ખરીદવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર છે અને ત્યારબાદ, ફેક્ટરીમાં ઉપયોગ કરવા માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે છે.રિટ અરજદારોનું આ વલણ નાયબ નિયામક (કૃષિ માર્કેટિંગ અને ગ્રામીણ નાણાં) દ્વારા નોંધાયેલા કેટલાક તારણો દ્વારા

મજબૂત બને છે.એવું લાગે છે કે રિટ અરજદારોએ ડિમાન્ડ નોટિસ મળતાં જ આ મુદ્દો નિયામક (કૃષિ માર્કેટિંગ અને ગ્રામીણ નાણાં) સમક્ષ ઉઠાવ્યો હતો. નિર્દેશકે, બદલામાં, નાયબ નિયામકને તપાસ કરવા અને આ સંબંધમાં અહેવાલ દાખલ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો.અહેવાલમાંના કેટલાક અવલોકનો સુસંગત છે.તે જ નીચે ટાંકવામાં આવે છે;

“(પ) શ્રી જબસન કૂડ્સે શ્રી કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ પાસેથી લાઇસન્સ મેળવ્યું છે.બજાર સમિતિના વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર બજાર વિસ્તારની અંદરથી ખરીદવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશોનો સેસ ચૂકવવામાં આવ્યો છે પરંતુ બજાર વિસ્તારની બહારથી ખરીદવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશોનો સેસ ચૂકવવામાં આવ્યો નથી.

(૧૭) આમ, જેબ્સન કૂડ્સ દ્વારા રજૂ કરાયેલા જવાબ મુજબ, જો કૃષિ પેદાશો બહારથી ખરીદવામાં આવી હોય અને તેનો સેસ ચૂકવવાની જરૂર નથી, તો ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર (સુધારા) અધિનિયમ, ૨૦૦૭ની કલમ ૨૮ (એ) અને (બી) મુજબ પણ એક પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું પડશે અને બજાર સમિતિના પેટા નિયમ ૪૯ (૧) મુજબ પણ

બજાર સમિતિને તે વિશે જાણ કરવી પડશે.જોકે, જેબ્સન
ફૂડ્સે આ સંબંધમાં કંઈપણ રજૂ કર્યું નથી.આમ, એવું
લાગે છે કે ઉપરોક્ત કાયદા, નિયમો અને પેટા-નિયમોનું
પાલન કરવામાં આવ્યું નથી."

૧૮. આમ, એવું જણાય છે કે બજાર સમિતિએ નાયબ નિયામક સમક્ષ સ્વીકાર્યું
હતું કે રિટ અરજદારોએ બજાર વિસ્તારની અંદર ખરીદવામાં આવેલી કૃષિ
પેદાશો પર ફી ચૂકવી છે પરંતુ બજાર વિસ્તારની બહાર ખરીદવામાં આવેલી
કૃષિ પેદાશો પર ફી ચૂકવવામાં નિષ્ફળ ગયા છે અને ત્યારબાદ તે
વિસ્તારની અંદર લાવવામાં આવ્યા છે.

૧૯. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, હું છગનલાલ મનસુખલાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ કૃષિ
પેદાશ બજાર સમિતિ, દોહદ અને અન્યના કેસમાં આ અદાલતના ડિવિઝન
બેન્ચના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું અને તેના પર આધાર રાખી શકું છું,
જેનો અહેવાલ ૧૯૭૫માં જી. એલ. આર. ૯૧૬માં આપવામાં આવ્યો
હતો.પારસ-૪૬ અને ૪૭ સુસંગત છે;

"૪૬. આપણે પહેલેથી જ ઉપર નોંધ્યું છે કે ઉત્પાદન પર
બજાર ફી વસૂલવામાં આવે છે. ફીનું મૂલ્યાંકન

ઉત્પાદનના મૂલ્ય પર કરવામાં આવે છે.તેથી જો વેચાણ અથવા ખરીદીના દરેક અનુગામી વ્યવહાર પર સમાન પેદાશ પર ફી વસૂલવામાં આવે, તો જે પેદાશ સતત વ્યવહારો દ્વારા ઘણા હાથમાં બદલાય છે તેને ફીનો વધુ બોજ સહન કરવો પડશે.આવી પેદાશો દેખીતી રીતે મોંઘી થઈ જશે અને જે સંપૂર્ણ વિક્રેતા માલનું બોર્ડિંગ પરવડી શકે છે તે રિટેલરની સરખામણીમાં પોતાનો માલ વેચવા માટે વધુ સારી સ્થિતિમાં હશે, જેમના હાથમાં એકથી વધુ વ્યવહારો પછી પેદાશો આવી છે.નિયમ બનાવનાર સત્તામંડળનો ઈરાદો આવી પરિસ્થિતિ લાવવાનો હોવાનું માની શકાતું નથી કારણ કે તે કાયદાના કોઈપણ ઉદ્દેશોને પૂર્ણ કરતું નથી.

૪૭. જો એકવાર એવું માનવામાં આવે કે ઉત્પાદન પર ફી વસૂલવામાં આવે છે, તો તે વ્યવહારો પર વસૂલ કરી શકાતી નથી.જો એવી દલીલ સ્વીકારવામાં આવે કે સમાન ઉત્પાદનના વેચાણ અથવા ખરીદીના દરેક અનુગામી વ્યવહારો ફી માટે જવાબદાર છે, તો તે વ્યવહારો પર ફી વસૂલવાની મંજૂરી આપશે, ઉત્પાદન પર

નહીં.બંને સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૨૮ અને નિયમ ૪૮ અનુસાર ફી ઉપજ પર નહીં પરંતુ વ્યવહારો પર વસૂલવામાં આવે છે કારણ કે સમિતિ દ્વારા અલગ સેવાની ખરીદી અને વેચાણના દરેક અલગ વ્યવહાર પર આપવામાં આવે છે.અમે આ દલીલને સ્વીકારી શકતા નથી કારણ કે કલમ ૨૮ સમિતિને કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલવા માટે અધિકૃત કરે છે, આ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણના વ્યવહારો પર નહીં.ઉત્પાદનની ખરીદી અને વેચાણ માત્ર એક ઇવેન્ટ પ્રદાન કરે છે જે ફી આકર્ષે છે, પરંતુ ઉત્પાદન પર ફી વસૂલવામાં આવે છે અને તેનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે.તેથી, જો ઉત્પાદનને તેના પ્રથમ વેચાણ અથવા ખરીદીના પ્રસંગે એકવાર પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવાઓ સાથે પીરસવામાં આવે અને જો તે પ્રસંગે વસૂલવામાં આવેલી ફી સમાપ્ત થઈ જાય અને તે જ ઉત્પાદન પર અનુગામી વસૂલાત વેચાણ અથવા ખરીદીના વ્યવહાર પર કર સમાન હશે, જે સ્વીકાર્ય નથી.આ સંબંધમાં શ્રી ઝવેરીએ એ હકીકત પર ભાર મૂક્યો હતો કે વેચાણ અથવા ખરીદીના દરેક અનુગામી પ્રસંગે

સમિતિએ નવી સેવાઓ પ્રદાન કરવી પડે છે અને તેથી તે આ સેવાઓ માટે ચાર્જ લેવાનો હક્કદાર છે.અમે આ દલીલથી પ્રભાવિત નથી, કારણ કે, તે સ્પષ્ટ છે કે સમિતિ પાસે વેચાણ અને ખરીદીના તમામ પ્રસંગો પર સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે એક જ સંસ્થા છે.આ સંસ્થા માટે સમિતિ દ્વારા અપેક્ષિત ખર્ચને આવરી લેવા માટે બજાર ફી વસૂલવામાં આવે છે.તેથી, જો કોઈ પેદાશ પર તેના વેચાણ અથવા ખરીદીના સમયે એકવાર ફી વસૂલવામાં આવે, તો તે પેદાશના સંદર્ભમાં સમિતિને સંતોષ થાય છે.તે જ સંસ્થા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી સેવા માટે તે પેદાશ પર વધારાનો કોઈપણ ચાર્જ સમિતિના હાથમાં સરપ્લસ હશે.આ કાયદો સમિતિને આવી વધારાની રકમ એકત્રિત કરવા માટે અધિકૃત કરતો નથી જે ફીના વસૂલાતને વ્યવહારો પર કરવેરાના અમલમાં રૂપાંતરિત કરશે.”

૨૦. ઉપર ઉલ્લેખિત આ અદાલતના ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય પર સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.સુપ્રીમ કોર્ટે, અપીલને મંજૂરી આપતી વખતે, નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો;

“કોશલ, ન્યાયમૂર્તિ.

ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર નિયમો, ૧૯૬૫ ના નિયમ
૪૯, જેની સત્તા અને વાજબીતા આ અપીલમાં પડકારના
મુખ્ય મુદ્દાઓ રહ્યા છે, તે આ રીતે ચાલે છે:

"૪૯.(૧) કૃષિ પેદાશો પરની ફી મુખ્ય બજાર ૭૬૨ ચાર્જ અથવા
પેટા બજાર ચાર્જ અથવા બજાર યોગ્ય અથવા બજાર
વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે તે જલદી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે,
જે પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય છે:

પરંતુ આ રીતે ચૂકવવામાં આવેલી ફી પરત કરવામાં
આવશે –

- (૧) બજાર વિસ્તારની મર્યાદામાં આવી પેદાશોનું વેચાણ થયું
ન હોવાના પૂરતા પુરાવા રજૂ કરવા પર; અથવા
- (૨) જો આવી પેદાશો બજાર વિસ્તારની બહારથી બજાર
વિસ્તારમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા ઉપયોગમાં
લેવા માટે અથવા નિકાસ માટે લાવવામાં આવે અને જેના
સંબંધમાં ઘોષણા કરવામાં આવી હોય અને નિયમ ૪૮ના
પેટા-નિયમ (૨) ની જોગવાઈને આધિન ફોર્મ-પમાં
પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું હોય.(૨) નિયમ ૫૬

અથવા ૫૭ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર લાયસન્સ ફી લાયસન્સ માટેની અરજી સાથે ચૂકવવામાં આવશે પરંતુ જો બજાર સમિતિ લાયસન્સની મંજૂરી અથવા નવીકરણનો ઇનકાર કરે તો વસૂલવામાં આવેલી ફી અરજદારને પરત કરવામાં આવશે.

આ નિયમનું અર્થઘટન કરવા માટે નિયમ ૪૮ની જોગવાઈઓ નક્કી કરવી પણ જરૂરી છે.તેઓ છે:

"૪૮.(૧) બજાર સમિતિ બજાર વિસ્તારમાં ખરીદવામાં આવેલી અથવા વેચવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર પેટા કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા દરે ફી વસૂલશે અને એકત્રિત કરશે, જે નીચેના લઘુત્તમ અને મહત્તમને આધિન રહેશે.

(૧) જ્યારે એડ વેલ્યુમ લાદવામાં આવે ત્યારે દર ૧૦ પૈસાથી ઓછા ન હોવા જોઈએ અને સો રૂપિયા દીઠ ૪૦ પૈસાથી વધુ ન હોવા જોઈએ.

(૨) જ્યારે પશુઓ, ઘેટાં અથવા બકરીના સંબંધમાં વસૂલવામાં આવે ત્યારે દર પશુ દીઠ ૧૦ પૈસાથી ઓછા નહીં હોય અને રૂ. પ્રાણી દીઠ ૨.

સમજૂતી:—આ નિયમના હેતુઓ માટે કૃષિ પેદાશોનું વેચાણ બજાર વિસ્તારમાં થયું હોવાનું માનવામાં આવશે, જો તેને વેચાણના હેતુ માટે બજાર વિસ્તારમાં પશુઓના કિસ્સામાં તોલવામાં આવ્યું હોય અથવા માપવામાં આવ્યું હોય અથવા સર્વેક્ષણ કરવામાં આવ્યું હોય અથવા વિતરિત કરવામાં આવ્યું હોય, તે હકીકત હોવા છતાં કૃષિ પેદાશોમાંની મિલકત આવા વેચાણને કારણે બજાર વિસ્તારની બહારના સ્થળે વ્યક્તિને આપવામાં આવી છે.

(૨) બજાર વિસ્તારમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા અથવા નિકાસ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે બજાર વિસ્તારની બહારથી લાવવામાં આવેલી કૃષિ પેદાશો પર કોઈ ફી વસૂલવામાં આવશે નહીં અને જેના સંબંધમાં ઘોષણા કરવામાં આવી છે અને ફોર્મ-૫ માં પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું છે:

પરંતુ નિકાસ માટે બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવેલી આવી કૃષિ પેદાશો જે તારીખે લાવવામાં આવી હતી તે તારીખથી વીસ દિવસ પૂરા થાય તે પહેલાં જો નિકાસ કરવામાં ન આવે અથવા તેમાંથી દૂર કરવામાં ન આવે, તો

બજાર સમિતિ પેટા-નિયમ (i) માં નિર્દિષ્ટ મહત્તમ અને લઘુત્તમને આધિન પેટા-કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા દરે બજાર વિસ્તારમાં પેદાશો લાવનાર વ્યક્તિ પાસેથી આવી કૃષિ પેદાશો પર ફી વસૂલ કરશે અને વસૂલ કરશે:

પરંતુ કલમ ૬ની પેટા-કલમ (૩) જે વેચાણ અથવા ખરીદીને લાગુ પડે છે તેના પર કોઈ ફી ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલ સંમત થાય છે કે નિયમ ૪૮ ની જોગવાઈઓ આકર્ષિત થતી નથી અને બજાર વિસ્તારમાં પ્રવેશના તબક્કે તેના હેઠળ કોઈ ફી ચૂકવવાપાત્ર નથી જો પ્રશ્નમાં કૃષિ પેદાશો નિયમ ૪૮ ના પેટા નિયમ ૨ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, એટલે કે જ્યારે આવી પેદાશ નીચેની શરતોમાંથી કોઈ એકને પૂર્ણ કરે છે:

(૧) તે બજાર વિસ્તારની બહારથી તેમાં સ્થિત ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા અથવા નિકાસ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે લાવવામાં આવે છે અને તેના સંદર્ભમાં ઘોષણા કરવામાં આવી છે અને ફોર્મ-પમાં પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું છે.

(૨) આવી પેદાશોનું વેચાણ અથવા ખરીદી ગુજરાત કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમની કલમ ૬ની પેટા-કલમ (૩) ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે.

પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી, અમે નિયમો ૪૮ અને ૪૯ ના આ અર્થઘટનને સ્વીકારીએ છીએ જે તેમાં ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષામાંથી સીધા વહે છે, અને એવું માનીએ છીએ કે નિયમ ૪૯ એ કોઈ પણ કેસને લાગુ પડશે નહીં જે નિયમ ૪૮ ના પેટા-નિયમ (૨) ની મર્યાદામાં આવે છે.

શ્રી સોરાબજી અપીલના સમર્થનમાં અન્ય કોઈ મુદ્દા પર ભાર મૂકતા નથી જે નિયમો ૪૮ અને ૪૯ ના ઉપરોક્ત

અર્થઘટનની હદ સુધી સ્વીકારવામાં આવે છે પરંતુ
અન્યથા ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના બરતરફ કરવામાં
આવે છે.”

૨૧. આમ, એ સ્પષ્ટ છે કે બજાર વિસ્તારમાં પ્રવેશના તબક્કે કોઈ ફી ચૂકવવાપાત્ર નથી, જો સંબંધિત કૃષિ પેદાશો નિયમ જટના પેટા-નિયમ (૨) હેઠળ આવે છે, એટલે કે, જો તે બજાર વિસ્તારની બહારથી તેમાં આવેલી ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવા માટે અથવા નિકાસ માટે લાવવામાં આવે અને તેના સંબંધમાં ઘોષણા કરવામાં આવી હોય અને ફોર્મ-પમાં પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં આવ્યું હોય.

૨૨. હવે જે પ્રશ્ન મારા ધ્યાનમાં આવે છે તે એ છે કે શું રિટ અરજદારોએ નિયમો જટ અને જટનું પાલન કર્યું છે. જો કેસ નિયમ જટ (૨) હેઠળ આવે છે, તો નિયમ જટ લાગુ પડતો નથી.

૨૩. શ્રી પટેલે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તેમના ક્લાયન્ટ પાસે એ દર્શાવવા માટે સચોટ અને વિશ્વાસપાત્ર સામગ્રી છે કે ફોર્મ નંબર-૫ સંબંધિત સમયે ભરવામાં આવ્યું હતું અને તેમનો કેસ નિયમ જટ (૨) માં આવે છે.

૨૪. શ્રી પટેલનાં આ સમર્પણની પ્રશંસા કરવી એ હકીકતોના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરવા જેટલું જ સારું રહેશે.તેથી, હું રિટ અરજદારોને એક તક આપવા માંગુ છું કે તેઓ બજાર સમિતિ સમક્ષ તેમનો કેસ સુધારે કે તેમનો કેસ નિયમો, ૧૯૬૫ના નિયમ ૪૮ (૨) હેઠળ આવે છે અને તેથી નિયમ ૪૮ લાગુ થશે નહીં.

૨૫. બજાર સમિતિ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વાઘેલાએ રજૂઆત કરી હતી કે જો રિટ અરજદારો બજાર સમિતિ સમક્ષ તમામ જરૂરી સામગ્રી સાથે હાજર થાય છે જે સૂચવે છે કે ફોર્મ નંબર V સમયાંતરે ભરવામાં આવ્યું હતું, તો બજાર સમિતિ તેની તપાસ કરશે અને ફીની વસૂલાત અંગે યોગ્ય નિર્ણય લેશે.

૨૬. આવા સંજોગોમાં, ઉપર ઉલ્લેખિત, આ રિટ અરજીને આંશિક રીતે મંજૂરી છે.બજાર સમિતિ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી વિવાદિત નોટિસ રદ કરવામાં આવે છે.રિટ અરજદારોએ તેમની પાસેની તમામ જરૂરી સામગ્રી સાથે બજાર સમિતિ સમક્ષ હાજર થવું પડશે જેથી તે સ્થાપિત કરી શકાય કે તેમનો કેસ નિયમોના નિયમ ૪૮ (૨) હેઠળ આવે છે અને તેમણે કાયદાની તમામ જોગવાઈઓ તેમજ નિયમોનું પાલન કર્યું છે.ટૂંકમાં, રિટ અરજદારોએ બજાર સમિતિ સમક્ષ હાજર થવું પડશે અને નિર્દેશ કરવો પડશે કે જ્યારે

બજાર વિસ્તારની બહાર વિવિધ સ્થળોએથી ખરીદવામાં આવેલ માલ ઔદ્યોગિક ઉપયોગ માટે બજાર વિસ્તારની અંદર લાવવામાં આવ્યો હતો ત્યારે ફોર્મ નંબર-૫ ભરવામાં આવ્યું હતું.જો બજાર સમિતિ આવી સામગ્રીથી સહમત હોય, તો તે તે સંબંધમાં યોગ્ય નિર્ણય લઈ શકે છે.જો કે, જો બજાર સમિતિ સામગ્રીથી સંતુષ્ટ ન હોય, તો તેમના માટે કાયદા અનુસાર ફીની માંગની નવી સૂચના જારી કરવાની છૂટ રહેશે.જો ફીની માંગની કોઈ નવી સૂચના જારી કરવામાં આવે અને રિટ અરજદારો તેનાથી વ્યથિત હોય, તો તેમના માટે કાયદા અનુસાર યોગ્ય મંચ સમક્ષ યોગ્ય કાનૂની ઉપાય મેળવવા માટે તે ખુલ્લું રહેશે.

૨૭. આ કવાયત વહેલામાં વહેલી તકે હાથ ધરવા દો.રિટ અરજદારો આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળામાં તેમની પાસેની તમામ જરૂરી સામગ્રી સાથે બજાર સમિતિ સમક્ષ હાજર થશે.એકવાર તેઓ બજાર સમિતિ સમક્ષ હાજર થયા પછી, સમિતિ તેની તપાસ કરશે અને કાયદા અનુસાર યોગ્ય નિર્ણય લેશે.

૨૭. ઉપરોક્ત સાથે, આ રિટ અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

પ્રત્યક્ષ બજવણીની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

(જે.બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*